

Andoni Egaña:

“Orekatua izanez gero,
bizimodua aspergarria da”

“Urkamenditik urkamendira”, hau da, plazatik plazara bizi da Andoni Egaña, bertso saioa batean, bertso saioa bestean. Bertsoak gutxi balira, “Euskal Herrian hain ohikoak diren zenbait enbajada eta istoriotan” sartuta ibiltzen da beti. Hala ere, tarte bat hartu du gurekin egoteko, eta bertsolaritzaz, politikaz eta administrazioaz hitz egin dugu berarekin. Bertso saio gehiegi egiten dituela dio, baina, bere ustez, bertsolaritzaren ezaugarri politenetako bat da herriarekiko igurtzi bat izatea eta herriaren parean bizitzea. Eta halaxe bizi da Andoni: pozik, “sormenaren desorekan”.

10. or.

30/1992 Legearen aldaketa

Jakingo duzueenez, 30/1992 Legeari egindako hainbat aldaketa onartu zituen Estatuko Parlamentuak urte hasieran (urtarrilaren 13ko 4/1999 Legea). Lege hau oinarritzkoa da administrazioan, izan ere berak arautzen ditu administrazioiko prozeduraren nondik eta norakoak. Oraingoan, labur-labur ezinbestean, herritarrengan eragin gehien izango duten aldaketak jakinaraziko dizkizuegu, besteak beste: errekurso berriak, isiltasunaren kontzeptua, eta baita gehieneko epearen eta isiltasunaren ondorioak ere. Horretaz gain, berriro abian jarri zaigun berraztertze errekursoa egiteko eredu bat jaso dugu seigarren orrian, eta ondorengo zenbakietan gora jotzeko errekursoa eta berrikustekoa ere biltzeko asmoa daukagu.

7. or.

IVAP

HERRI ARDURALARITZAREN
EUSKAL ERAKUNDEA

13

Erreportajea

Hiztegiz hiztegi
aurreko erreportajearen bigarren zatia

19

Miren Azkarate

Euskaltzaindiaren iritzia euskalkiak administrazioan erabiltzeari buruz

22

Giza baliabideak

Malgutasuna, mitoa ote organizazio publikoetan?

Bidezkoa al da zerbitzu militarrari uko egiteagatik inhabilitazio-zigorrak jasotzea?

Dagoeneko urte asko daramatzate borrokan intsumisoek. Kartzela izan zuten hasierako zigorra, eta geroxeago, *heriotza zibila* deitutakoa; horren bidez, administrazioan lanposturik edo kargurik betetzeko eskubidea ukatu diete eta baita administrazioaren laguntzarik jasotzeko aukera guztiak ere, hala nola: etxebizitzetarako dirulaguntzak, bekak eta abar. Bestalde, soldadutza laster kentzekoa da, eta horren ordez, armada profesionala izango omen dugu hiruzpalau urte barru. Gauzak horrela izanik, ba al dago intsumiso horiek zigortzen jarraitzerik? Zer gertatuko da beraiekin armada profesionala martxan jartzen denean?

20. or.

HORI DA HORI
LANERAKO
AMORRUA!

PAPER
BIRZIKLATUA

Zuzendaritza:
Herri Arduralaritzaren Euskal Erakunde (IVAP)

Koordinatzailea:
Joseba Lozano

Diseinua, fotokonposaketa eta imprimaketa: Itxaropena S.A.

Marrakizkiak: Concetta Probanza

Zenbaki honetako lankideak:
Miren Azkarate, Quim Brugué, Karlos del Olmo, Lutxo Egia, Luis Elizondo, Edorta España, Mikel Garmendia, Jakes Goikoetxea, Ricard Gomà, Aitor Gorostiza, Enrike Gorrotxategi, Marta Iglesias, Xabier Iriando, IZO, Jesse, Joseba Lozano, Luma, Mertxe Olaizola, Jose Luis Padrón, Mikel Taberna.

ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ aldzikarian argiratutako artikulua berridatz daitezke, bai osorik, bai zatika, baina artikulua nondik atera diren aipatu behar da beti.

ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ aldzikariak ez ditu derrigorrez bere egiten artikulua eta kolaborazioetan agertzen diren iritziak.

ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ

Legezko Gordailua: BI-1141-93. **Egilea:** Herri Arduralaritzaren Euskal Erakunde
Wellingtongo Dukea 2. 01010 VITORIA-GASTEIZ. Tel. 945 01 76 00. /<http://www.ivap.org>

PERTSONAIA

Kepa Junkera:

“Traktore baten gainean ere jo izan dut, baina niretzat ingurua ez da garrantzitsuena, jendea baizik. Jendearen interesak egiten du leku bat handi edo txiki”

9-10 urterekin erakarri zuten lehenbizikoz “infernuko hauspoaren” soinuak, bizitasunak eta erritmoak; eta ordutik, bizitzeko beharrezko hauspoa du trikitiarena. Iaz kaleratu zuen *Bilbao 00:00* lan bikoitza, eta dagoeneko 50.000 kopia baino gehiago saldu ditu Euskal Herrian eta kanpoan. Madriletik Albaceteko Figueruelas bidean egin genion elkarrizketa hau, eskuko telefonoaren teknologia lagun eta etsai.

Gaur egun arrakasta gozatzen ari zara.

Arrakastarena oso erlatiboa da. Duela urte asko lortu nuen arrakasta, gaur egun nahi dudana egiten baitut. Gero, jendearengana iristea edo ez beste kontu bat da, eta horretan oinarritzea arrakasta, nire ustez, akatsa litzateke. Diskoak eta kontzertuak egin ditudanean beti egon naiz gustura. Hobera egin nahi dut etengabe, eta horixe da garrantzitsuena.

Folk musikaren goraldia moda kontua ote da?

Musika herrikoia beti egon da modan, beti izan du garrantzia jendearen bizitzan: festetan, dantzaldietan... Gaur egun, mundu komertzial honetan gero eta jende gehiago ari da deskubritzen folk musika; hala ere, ez da moda iragankorra, egunetik egunera sendotzen ari dena baizik.

Jende askok *Bilbao 00:00*ri esker ezagutu du Kepa Junkera, ezta?

Bai, eta oso hunkigarria da niretzat. Izugarria da ikustea nola ezagutzen ez zaituen jendeak atsegin duen espero ez zuen ikuskizun bat.

*Bilbao 00:00*k mestizajearen eta nahasketaren aldeko apustua dirudi.

Bilbao 00:00 inportantea da, baina aurretik ere egin nituen lan garrantzitsuak, beste musikari eta kultura batzuk nahastuz. Musikari horiek nire kantuetan beren ideia eta talentuak eskaintzea gustatzen zait.

Txapelketen kontra al zaude oraindik ere?

Nire ustez musika ez da lehia bat: ezin da puntuatu. Gazteentzat interesgarriak dira txapelketak, lagundu egiten baitiete; baina beste balore batzuk galtzen badira, niri ez zaizkit interesatzen. Beste hitz batzuetan esateko: musikari gisa hazteko badira, ondo; lehiakortasuna eta mesfidantzak areagotzeko balio badute, orduan ez zaizkit gustatzen. Kontua ez da beste batzuk baino hobeto jotzea, sentitzen duzuna adieraztea baizik. Musika goza-

tu egin behar da, eta bizitzako gauza guztiak bezala, eboluzio bat da; hortaz, bizi eta esperimentatu egin behar duzu, sentimendu horiek transmititzeko. Musikari izatea ez da kanta bat ikasi eta automata baten moduan errepikatzea; zerbait gehiago eskaini behar duzu.

Laja, Landakanda, Ramuntxo, Iturbide, Fasio, Maurizia, Leon... Zer dute garai hartako trikitilariak gaurkoen aldean?

Beren garaian beste balore batzuk zeuden. Haietako askok dirua musikatik ateratzen zuten arren, hori ez zen funtsezko helburua. Hura zen zaletasuna beraiena! Adierazpide bat. Trikitixarako grina horrek hunkitu egin nau betidanik; beren glamourra eta magia hori miretsi ditut eta oraindik ere miresten ditut.

Zer deritzozu azken urteotan trikitixak izan duen gorakadari?

Ondo. Haztea eta eraikitzea dakarren guztia ondo iruditzen zait; baina kritikoak izan behar dugu geure buruarekin, hau da, gorakadak ez du etorri behar gehiago saltzetik, sormena ernatetik baizik. Une honetan denbora behar da. Euskal Herrian oinarriak jartzen hasi gara musikaren ideia berrietan eta eboluzio kontuetan. Gaitasun handiko jende gazte asko dago Euskal Herrian, baina lan egin behar da.

Victoria Eugenia, Arriagan... jo ondoren, urrun geratzen da kamioi edo ukuluren batean jo izan zenuen garaia.

Maitasun osoz gogoratzen dut garai hura eta ez nuke aldatuko, oso polita izan zelako. Traktore baten gainean ere jo izan dut, baina niretzat ingurua ez da garrantzitsuena, jendea baizik. Jendearen interesak egiten du leku bat handi edo txiki.

Jakes Goikoetxea
Kazetaria

Administrazioko itzultzaileak

Administrazioko itzultzaileok maiz sentitzen dugu gure egitekoa ez dela aintzat hartzen edo ez zaiola merezi duen aitoren ematen. Batzuek ez dute kontuan hartzen, edozein testu idazten ari direnean, argitaratu baino lehen euskaratu egin behar dela, azkeneko momentu arte ez dira gogoratzen itzuli beharraz, eta horrek korrika eta presaka ibili beharra ekartzen du. Beste batzuek uste dute itzultzea fotokopiak ateratzea bezain azkar eta erraz egin daitekeen lana dela eta, horrenbestez, motelegiak garela leporatzen digute, sortzeko hilabeteetako lana behar izan duen testu bat egun batetik bestera itzultzeko gai ez bagara.

Hori baino larriagoa izaten da, hala ere, itzultzaile lanpostuetarako deialdiak egiten direnean Batxilergo mailako ikasketak edukitzea nahikotzat jotzen dela, oraindik ere, behar baino gehiagotan. Eta larria da benetan kontutan hartzen badugu itzulpengintzako ikasketak lizentziatura mailakoak direla Estatuan eta atzerrian, gaur egun Euskal Herriko Unibertsitatean itzulpengintzako masterra ikasgai dagoela, eta laster lizentziatura ere sortuko dela. Hori pentsaezina litzateke erantzukizun maila bertsuko beste lanpostu batzuetan.

Hala ere, tarteka berri pozgarriak izaten ditugu eta udaletxe bateko itzultzaile baten kasua aipatu nahi nuke: auzitegira jo zuen, udalbatzak itzultzailearen lanpostuari ematen zion balorazioa txikiegia zelako eta epaiak erabaki zuen haren euskara arloko lana (itzulpenak barne) profesional batena zela eta, horrenbestez, B maila eta ARCEPAFEko17 eta 25 bitarteko balorazioa zegokiola. Aurrekaria ezarrita, ea aurretzean horrelako berri pozgarri gehiago izaten ditugun.

Maite Imaz

JOXERRA INTERÍNEZ

BEHIN BEHINEKO FUNTZIONARIOA

✉ interinez@mindless.com

Gutunak makinaz idatzi eta, gehienez ere, 15 lerro izango dituzte. Gutunarekin batera, nahitaez, igorlearen izen-abizenak eta NANA adierazi beharko dira. Jasotako gutunak ez dira itzuliko. Toki-arazorik izanez gero, ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ aldizkariak eskubide osoa izango du gutunak laburtuta argitaratzeko. Halaber, ADMINISTRAZIOA EUSKARAZ aldizkariak bere erantzuna eman ahal du sail honetan bertan.

Kokofonia ez da kakofonia

Askok esaten dute, bai, askok, idazki batean **ko** hiru-lau aldiz segida samarrean ikusten badute, hori itsusia dela. Esaterako, *Eliza Katolikoko* eta gure *alderdi politikoko* eta horrelakotan **ko** gehiegi dagoela. Ni ez nator bat ere bat horrekin. *Gipuzkoako Lurraldeko halako herriko (Tolosako, Eibar-ko...)* *halako auzoko (Berazuriko, Amañako...)* *goiko kaleko azkeneko etxeko laugarren etxebizitzako Pintto izeneko txakurraren buztanaren ederra!* Hots jokorako balio du, baina buztan hori nolakoa den, zeinena den eta zein hori nongoa den zehatz adieraziko badugu, ez dugu beste erremediorik.

— Nahitaezkoa izateak ez du esan nahi itsusia ez denik. Hots bera horrenbestetan errepikatua zatarra da.

— Et, et, et! Gure esaldi hori gaztelaniaz eman nahi duenak **de** errepikatu beharko du, bai, eta euskaraz **ko** baino gehiagotan gainera.

— Baina **de** leuna da, xuabea; **ko** berriz, gogorra, nabarmena. Eta maiz errepikatuta ...

Pizza-hanburesen eta babarrun-garbantzen artekoa hemen ere, gustu kontua, alegia.

Zergatik ote dira politagoak Xeperiña eta Kaxildo eta Xirilo eta Joxe Krux eta ...Aitor, Naiara eta Hodei baino?

Mariano Urtubi

BULEGOAN KONDENATU

Diputazionean lan egitea! A ze suertea! Etxean, gurasoek ezin zuten sinetsi. Garai hauetan honelako loteria tokatzea! Koadrillakoek ere berdintsu: *hori duk hori, txolloa! Hor, gainera, ez duk enpresa pribatuan bezala. Enpresa pribatuan azken ttantta ere xurgatzen zigutek guri, goiz, arratsalde eta baita gauez ere, deskuidatuz gero. Administrazioan, ordea, polliki-polliki, presarik batere gabe,...* Hiru hilabete daramatzat paperzulo honetan eta ez dakit noiz arte jasaten ahalko dudan!

Hizkuntza Politikarako Zuzendaritza Nagusiko Itzulpen Atala. *Joño, hori izen puska!*, pentsatu nuen etorri nintzen egunean. Ez nintzen ikaratu, ordea, izenaren luzearekin. Izana lla-burra edo, bestela, xamurra espero nuen. Mahai bat erakutsi zidaten. *Hor egonen haiz hi.* Toki ederra. Lehenago kape-
ra izandako gela handia. Luze eta zabaaaaala. Zernahitarako lekua sobrate... Pozez txorutzen nengoan, zer nahi duzue esatea!

Tokia erakutsi ondotik, pertsona bat seinalatu zidaten behatzarekin. *Hori Mikel duk. Horrek erranen dik zer egin. Horrek emanen dizkik aginduak.* Jefe! Denak jefe dira hemen. Jefe bat gutako bakoitzeko! Bai, ongi aditu duzue, jefe bana guk! Ez nion itxura txarrik hartu. Inuxentea ni!

Administrazioan lan gutti egiten dela? Niri behinik behin, Mikel horrek, ederki lan eginarazten dit! Goizean goiz hasi eta dinbi-danba, batere gupidarik gabe. Ez dago eskubiderik! Non ote sindikatu eta sindikalistoa. *Irekizak leiho hori! Botazak hau zakarrontzira! Hi, benga, bilazak Access-en! Ekarki artxibo hura! Aldatu hori! Agudo!*

Eta mandatuak? Zenbat kilometro eginarazten didan egunean? *Hoa UZEIra! Hi, hau eraman IVAPera! EIZIEren ITZUListera, ehiza egitera! Hi, EURODICAUTOMETik (paradisua omen zen INTERNET izeneko planeta zoragari-*

ko basamortu bat) ekarki behar didak... Ni mingaina kanpoan, eta leher egiteko gutxi falta. Batzuetan hagitz leku arrotzetara joanarazten nau, baldintza txarretan, edo elementu susmagarriak ekarrarazten dizkit. Eta, jakina, frankotan ezinbestekoa gertatzen da: ni eritu. Sendagilearengana eraman eta beti erantzun bera (badakizue, zer ote den ez dakitenean): birusa, birusak jota nagoela.

Okerrena, halere, haserretzen denean izaten da. *Dios! STAIRS ostia honek (guretzat lan egiten duen biltegi handi bat) ez dik erantzuten...* Nerbiosio jartzten hasten da. Eta konponbiderik ez. Eta maldizio arrosarioa! Azkeneko al-dian joka hasi zitzaidan,

ukabilka, kulpa nik banu bezala. Sekulakoak eman zizkidan. Astebete eman nuen hitzik egin gabe. Nahita. Uste zuen hila nengoela. Ikarari ederra eman nion! Bere jefeak 'kargu' hartu zion, orain duen *terminologo-terminator* 'kargu' ponpoxetik kenduko zuela. Eskarmentu pollita hartu zuen.

Bizi nahiak iraunarazten dit Administrazioa izeneko infernu honetan. Kontsolamendu bakarra, nire espeziekoek batez beste lanean ematen duten denbora kontuan harturik, erretiroa hemendik gutxira emanen didatela jakitea. Suerte pixka bat izanez gero, biltegi lasairen batean pasako ditut nire azken egunak, eta agian nire gustuko lagunak ondoan ditudala. Bitartean, segitu beharko dut Mikel anker honen jipoia nola edo hala eramaten goizero, beti ere etxera joateko bere ordua ailegatu eta itzaltzen nauen arte.

**“Bizi nahiak
iraunarazten dit Administrazioa
izeneko infernu
honetan”**

**Personal Computer 330-P75/IBM
(izengoitia: Mikel Taberna)**

Berraztertze errekurtsoa

Errekurtso-mota hau aurten jarri da berriro ere indarrean, eta administrazio-egintzen eta ebazpenen aurka egiteko erabiliko dugu baldin eta administrazio-bidean beste errekurtsorik ez badago horretarako. Guztiarekin ere, berraztertze errekurtsoa aukerakoa da, eta bera gabe ere, zuzen-zuzenean jo dezakegu epaileengana. Hona hemen, jarraian, berraztertze errekurtsoaren eredu bat.

AUKERAKO BERRAZTERTZEKO ERREKURTSOA

ERREKURTSO-EGILEAREN DATUAK

Izen-abizenak:

Nortasun-agiria:

Helbidea:

Telefonoa:

ZEIN EBAZPENEN AURKA

Bere garaian ebazpen honen berri izan nuen:

Ebazpenaren ezaugarriak

Noizkoa:

Organo erabakitzailea:

Erabakitakoa:

Espediente-zenbakia (*hala badagokio*):

Badituzte alegazioak ebazpen horren aurka jotzeko; hain zuzen ere, ondoren adierazten ditudanak:

ALEGAZIOAK

Lehena

.....
.....

Bigarrena

.....
.....

Hirugarrena

.....
.....

ESKARIA

Horrenbestez, 30/1992 Legearen¹ arabera (116. artikulua), berraztertze errekurtso hau aurkezten dut ebazpenaren aurka, agiri honetan adierazitakoa onartzeko, eta, horren ondorioz, aurka egindako ebazpena *deuseztatzeko/era honetara aldatzeko*:

.....

.....(e)koaren(a)

Izenpea

Izen-abizenak

¹ Herri Administrazioen Araubide Juridikoaren eta Administrazio Prozedura Erkidearen 30/1992 Legea.

Oharra: inprimaki hau eta beste batzuk liburu honetan bildu ditu HAEEK orain dela gutxi: *Administrazio eta Prozedura Legea (30/1992) eta inprimaki-ereduak*.

ARAUBIDE JURIDIKO ETA PROZEDURA LEGEAREN ALDAKETAK

Administrazio publikoak, administrazioa den aldetik diharduenean, administrazio-zuzenbidea erabiltzen du, eta administrazio prozeduraren arauen arabera jokatzeko. Jokaera horren arau nagusiak finkatzen dituen Legea, 30/92 Legea hain zuzen ere, oraintsu aldatu du 4/99 izeneko Lege berriak. Hona hemen, herritarren ikuspuntutik, Legeak ekarri dituen aldaketarik aipagarrienak:

ERREKURTSOAK

Zein dira herritarren baliabideak administrazioak emandako ebazpenen eta egintzen aurka jotzeko? Ba, horiek errekurtsiak ditugu, eta nahikotxo aldatu dira lege berriekin. Une honetan bi errekurtsio-mota aurkez dezakegu administrazio organoen aurrean: gora jotzeko errekurtsioa eta berraztertze-koa; beti ere, berrikusteko errekurtsioa ahaztu gabe, oso egoera berezietan aurkezten baita, eta, beraz, oso gutxitan.

Gora jotzeko errekurtsioa erabiliko dugu baldin eta ebazpenaren edo egintzaren egileak goiko organo bat badu, eta horrelakoetan, goiko organo horrek eman behar du erantzuna.

Ebazpenaren edo egintzaren egileak goiko organorik ez badu, edo goiko bat izanda, lege batek esaten badu hori izan ez balitz bezala jokatu behar dugula, berraztertze errekurtsioa jarriko dugu; edo bestela, zuzen-zuzenean jo dezakegu epaitegietara. Halako kasuetan, ebazpen edo egintzaren egileak erantzun behar dio errekurtsioari, eta hori askotan gertatuko da udaletan, hango organoek goikorik ez daukate eta.

Errekurtsio horiek guztiak jartzeko hilabeteko epea daukagu herritarrok, baina zein errekurtsio-mota edo noren aurrean jartzen dugun ez dugu zertan jakin ezta aipatu ere; bai, ordea, zeren aurka egingo dugun eta zergatik.

GEHIENKO EPEA ETA ISILTASUNAREN ONDORIOAK

Aipatzeko moduko berrikuntza da 4/99 Legearen 42.4 atala, arau onuragarria benetan. Herritarrek, eskabide bat egiten badu eta horren ondorioz prozedura bati hasiera ematen bazaio, ez du jakiten normalean ez zenbat iraungo duen prozedura horrek ezta ere zer ulertu behar duen, epea igarota administrazioak erantzunik ematen ez badio.

Aurrerantzean, eskabidea dagokion erakundera iritsi eta hurrengo 10 egunetan derrigorrez jakinarazi behar-ko zaio eskabide-egileari zein den gehieneko epea hasi berri duen prozedura horren gainean ebazpena emateko, eta zein ondorio dituen administrazioaren isiltasunak prozedura jakin horretan. Hori guzti hori komunikazio berezi baten bidez adieraziko zaio, eta baita jakinaraziko ere erakundeak zein egunetan jaso duen eskabidea.

Administrazioaren kabuz hasitako prozeduretan, berriz, orain arte bezala gertatuko da; hau da, ez da jakinarazpen berezirik behar, eta prozedura hasteko egintzan bertan emango zaio informazio hori guztia herritarrei.

ISILTASUNA

Batzuetan, administrazioek beren borondatea espresuki agertzen ez dutenetan, Legeak bere kasa ordezkatzeko du borondate hori, administrazioaren jardura-falta horri zentzu bat emanez eta horren aurrean herritarrek zer ulertu behar duten adieraziz. Hori da, hitz gutxitan, isiltasun administratiboaren teknika, alegia, 4/99 Legearen 43 eta 44. artikuluetan arautzen dena. Administrazioak gure eskariari erantzuten ez dionean, edo, zerbait egin behar izanez gero, egiten ez duenean, zer ulertu behar dugu herritarrok?

Herritarrek eskaturik hasitako prozeduretan, administrazioaren erantzunik ez badago, baietsizat jo ditzakete interesdunek beren eskari guztiak, orokorrean. Salbuespenak hiru prozedura hauek dira, eta hauetan guztietan isiltasunaren ondorioz herritarrek ezetsizat jo behar dituzte beraien eskabideak:

- Espainiako Konstituzioko 29. artikuluko eske eskubi-deaz baliatzeak.
- Eskatzaileari edo beste norbaiti jabari publikoaren edo zerbitzu publikoaren gaineko ahalmenak eskuratuko lizkioketenak.
- Egintza zein xedapenen aurka joatekoak (errekurtsioak, erreklamazioak...).

Bestalde, administrazioak bere kabuz hasitako prozeduretan, prozedura horren ondorioz eskubideak edo bakarkako beste egoera juridikoak sortzen bazaizkie herritarrei, hauek ezetsizat jo ditzakete beraien nahiak. Eta administrazioa zigortzeko edo, oro har, esku hartzeko ahalmenaz baliatu, eta prozedura horren ondorioz interesdunei ondorio kaltegarriak edo zorrak sortarazten bazaizkie, isiltasunak prozeduraren iraungipena ekarriko du, horrelakoetan ezin baitzaie inolako zorrik edo kalterik sortu herritarrei.

Salbuespenak salbuespen, isiltasunez ezetsizat jotako eskabide baten aurrean herritarrok errekurtsioa jar dezakegu, eta, administrazioak berriro ere erantzuten ez badu, errekurtsioari baietza eman zaiola jo behar dugu.

Marta Iglesias eta Xabier Iriondo
HAEEko Azterlan eta Argitalpen Zerbitzua

Mundua on line

Toki-administrazioa Interneten

Pixkanaka-pixkanaka baina etengabe, Euskal Herriko toki-administrazioa era askotako informazioa eskaintzen ari da Interneten, herritarrengana hurbiltzeko asmotan. Ondoko zerrendan Interneten murgildu diren erakundeen webguneak aurkituko dituzu, baina mundu birtuala hain aldakorra denez, baten baten falta nabaritzea ez litzateke harriztekoa.

Udalak:

Araba

www.vitoria-gasteiz.org

Bizkaia

www.bilbao.net

www.barakaldo.org

bsd.gk.net/barrika

www.arrakis.es/~etxebarri

personal.redestb.es/empleogaldako/index.html

www.getxo.net

www.gorliz.net

www.bm30.es/leioa

www.bm30.es/socios/instituciones/lezama_uk.html

www.bm30.es/socios/instituciones/muskiz_es.html

www.paisvasco.com/ondarroa

www.bm30.es/plentzia

www.bm30.es/sestao

bsd.gk.net/urduliz

www.bm30.es/socios/instituciones/trapagaran_es.html

Gipuzkoa

www.donsnsn.es

www.paisvasco.com/getaria

www.lasarte-oria.org

www.paisvasco.com/pasaia

www.paisvasco.com/umieta

www.paisvasco.com/zumaia

www.zumarraga.net

www.gipuzkoa.net/udalherri

www.legazpi.net

Nafarroa

www.pamplona.net

www.animsa.es/abaurreaalta

www.animsa.es/navarra/Alsasua-Altsasua

www.animsa.es/navarra/ansoain

www.animsa.es/navarra/aranguren

www.animsa.es/artajona

www.animsa.es/burguete

www.animsa.es/Bera-Vera_de_Bidasoa

www.animsa.es/navarra/cascante

www.cintruenigo.com

www.animsa.es/navarra/corella

www.animsa.es/navarra/huarte

www.animsa.es/navarra/irurtzun

www.animsa.es/lekunberri

www.animsa.es/navarra/lesaka

www.animsa.es/navarra/lodosa

www.animsa.es/los_arcos

www.servicom.es/lumbier

www.animsa.es/navarra/marcilla

www.animsa.es/navarra/olite

www.ctv.es/USERS/valdeollo

www.animsa.es/navarra/pitillas

www.animsa.es/navarra/Tafalla

www.Tudela.com

www.valtierra.com

www.animsa.es/navarra/villava

www.animsa.es/navarra/zizurmayor

Foru Aldundiak:

www.alava.net

www.bizkaia.net

www.gipuzkoa.net

Luis Elizondo

luis-elizondo@ivap.es

Seihun bat eragile sozialek sinatu dute "Bai Euskarari" akordioa

Joan zen maiatzean Hego Euskal Herriko lau hiriburuetan egindako ekintza bateratuan, seihun bat eragile sozialek sinatu zuten "Bai Euskarari" akordioari buruzko konpromisoa.

Horren ondorioz, hemendik aurrera hogeita bat lan-talde osatuko dira arlo hauetan lan egiteko: hezkuntza, komunikabide, gizarte-bizitza, zerbitzu publiko eta ekonomian. Talde horietako bakoitzak bere esparruko egitasmoa abendurako prest izatea espero da.

1999/2000 ikasturterako aurrematrikulazioetan euskarazko ereduak gora

Aurreko urteetan gertatu den bezala, aurten ere gora egin du euskarazko ereduaren aurrematrikulatutako haurren kopurua. Datu horien arabera, D eredu nagusi da EAEko irakaskuntza publikoan (%73), eta B eredu irakaskuntza pribatuaren (%43). Nafarroan ere gora egin dute euskal ereduak, nahiz eta oraindik G ereduak –gaztelera hutsezkoak– umerik gehien bildu (%43,13).

Soziolinguistikako Inkesta

Euskal Herriko II. Soziolinguistikako Inkestako datuen arabera, euskararen erabilerak gora egin du Euskal Autonomia Erkidegoan; behera, Iparraldean; eta Nafarroan bere horretan dirau. Ikusten denez, egoerarik kezkarriena Iparraldean gertatzen da; izan ere, beherakada etengabea da, eta larriagoa 16 eta 34 urte bitarteko gazteengan. Bestalde, EAEko datuei erreparatuz garbi dago eskolak eragin handia izan duela gazteen artean euskaldunen kopurua gehitzeko orduan. Horrela, 25 urtetik beherakoen artean, euskaldunak erdaldun elebarrak baino gehiago dira; eta 5 eta 14 urte bitarteko neska-mutilen artean, erdia baino gehiago euskaldunak dira.

Bi telefono-dei

LEHENA

- Riiing...!
- Bai, esan?
- Kaixo Martin, Joseba nauk, itzulpengintza-masterreko irakaslea, oroitzen?
- A, bai..., bai... zer moduz? –atera zait ezustekoarekiko erantzuna.
- Ongi eta hi? Zera... mesede bat eskatzeko deitzen diat, bide batez hiri ere mesedegarri izango zaiana...
- A, bai, esan, esan... –atera zait, nahiz eta nire mesederako mesedea eskatze horri berehala hartu diodan halako susmo txarra.
- Badakik Biltzar Nagusietan aritzen naizena interpretaritzan eta kontua duk bihar osoko bilkura izango dela han eta niri ezinezkoa izango zaidala joatea. Deika jardun natzaiak hainbat interpretariri baina batak oso lanpeturik dabilela, besteak beste saio batzuetarako hitz emanda dagoela, eta halatsu denak. Esadak, animatuko al hintzateke bihar nire ordezkari jardutera? Ederki moldatzen hintzen masterreko praktikaldietan eta, gainera, ongi etorriko zaik etorkizunetarako ere... zer diok?
- Ba, ez dakit, ausartu beharko nuke beharbada baina...
- Bai, motel, mundua ausartena duk!
- Bueno... saiatuko naiz...
- Hori duk eta! Bilkura hamarretan hasiko duk, baina ni joan hadi badaezpada ere hamar minutu lehenago. Dena dela lasai, nik abisatuta utziko diat hango jendea eta hire izena esatea besterik ez duk izango. Zorte on! Eskerrik asko... agur...
- Agur bai, “morituri te salutant”–pentsatu nuen neurekiko. “Zer edo zer prestatu beharko diat ba” otu zitzaidan hurrena, eta irratia piztu nuen praktika-saiotxoren bat egite aldera. Zer izango, gainera, eta Herri Irratiak asteazken gauetan ematen duen “Komatxo artean” literatur-saioa ari ziren ematen ordu hartan. Patxi Zubizarreta idazlea ari ziren elkarriketatzen eta ez dakit Patxiren hitz egiteko modu pausatu, samur eta atseginagatik edo zer, baina kontua da, aski harro gelditu nintzela egindako saialdiarekin.

Han abiatu naiz, bada, biharamunean Juntetxera, gosarritako kafesneaz gain ebaki pareta hartu eta gero. Behin kabinan sartuta “alea jacta est” pentsatu dut, ez tul eginez eztarria garbitzearekin batera. Hala, ez bat eta ez bi, han hasi da biltzarretako lehendakaria: “Egun on jaun andreok, gaurko bilerari hasiera emango diogu...” Aldi berean hasi naiz ni ere: “Buenos días señoras y señores, vamos a dar comienzo a la sesión de hoy...” Baina lehendakariak euskaraz egindako saioa amaitu bezain pronto etorri da lehen ezustekoa, zeren zer izango eta hantxe hasi baita, “Como decía en euskera...”, bere sar-hitzak autoitzultzen. Eta ni, jakina, zer arraiotako deitu didaten galdezka hasi natzai neure buruari.

Bukatu du noizbait lehendakariak bere mintzaldi autoitzulia eta Alderdi Kontserbatzaileko ordezkariari eman dio hitza, zeinek gazteleraz bota duen berea. Gero Alderdi Eraldatzaileko ordezkariak hartu du hitza. Euskaraz hasi da Alderdi Kontserbatzaileko ordezkariari erantzuten. Ondo samar aritu natzai itzultzen harik eta bat-batean esan duen

arte: “Argi dago, beraz, Alderdi Kontserbatzailea larrialdian dagoela...”. Eta nik, berriz, duda izpirik gabe: “Está claro, por tanto, que el Partido Conservador está en crisis...” Berehalakoan altxatu du eskua ordezkari kontserbatzaileak: “Por alusiones, señor presidente. No puedo admitir que se diga que nuestro partido está en crisis...” Eta ordezkari indar-berritzaileak, berriz: “Lehendakari jauna, zuk ondo dakizu nik ez dudala halakorik esan...” Azkenean, ados jarri dira denak, “Gaizki itzuliko zuen itzultzaileak”, eta nik, amorraturik, baina baita era berean kikildurik ere, lehen abisutzat hartu dut kontua.

Aurrera egin du batzarrak eta han non entzun dudan bat-batean, usterik gutxieneko momentuan, euskaraz hasi dela beste ordezkari bat. Eta euskaraz *hasi* egin dela diot zeren hasierako “Lehendakari jauna...” formulatik aurrera nekez ulertu baitiot ezer: “...eskuartean dugun gaia burubidez bideratzeko, argi esan behar dut artekotza ikusten dudala nik bide eta eredu...” Isildu beharrean, hantxe hasi naiz ni ere ahaleginitan: “... y para encaminar... o... encauzar este problema, pues... tengo que decir claramente que el camino es... el... intermedio... o sea, la... intermediación... y, bueno...” Gero eta urdu-riago sentitzen naiz, ezin dut jarraitu. Gainera, kabinatik bertatik ikus ditzaket diputatu jaun-andreen harridura-aurpegi, imintzio eta barre-algarak. Mikrofona itzali, kabinatik irten eta aurrea aurkitu dudan enpleguarengana joan naiz eta esan barkatzeko baina ondoezik sentitzen naizela eta etxera joan beharrean nagoela, abisatzeko mesedez dagokionari. Tximista bezala alde egin dut hilduratoki hartatik.

BIGARRENA

- Riiing?
- Bai, esan?
- Kaixo, Martin, Joseba nauk. Sendatu gaituk, ala?
- Bai, bai... zera, sentitzen dut lehengo egunekoa, ederra armatu nuen ezta?
- Ez, motel, edozeinek dik ondoezik jartzeko eskubidea. Gainera, ez pentsa, ez zuan ezertxo ere gertatu, lehendakariak abisua eman zian eta, euskaraz hitz egin ohi dutenak oso ulerberak direnez, ez ziaten eragozpenik jarri gazteleraz jarduteko. Orain, gainera, lehenengo esperientziaren ondotik errazagoa izango duk kontua... Eta hortaz ari garela, libre al hago ostiral honetan? Ze osoko bilkura zagok berriro eta...
- Ez ba, horra, bihar bertan naiz kanpora abiatzekoa.
- A bai? Luzerako?
- Bai, Mozanbikera noa gobernu kanpoko erakunde batekin bost bat urterako –bota diot alde zurretik ondo prestatutako erantzuna.

Mikel Garmendia
Itzultzailea

Andoni Egaña:

“Orekatua naiz desorekan, baina desoreka dut oinarri, sormenaren desoreka batez ere”

Bertso saioen zurrumbiloan sartuta dabil Andoni Egaña, eta Jon Sarasuak esan bezala, buruan falta dituen ile adina saio eginak izango ditu honez gero. Ikasketaz, euskal filologoa; ofizioz, berriz, bertsolari. Alegia, “batzuetan titiritero eta besteetan filosofo”. Lau liburu eta disko bat ere kaleratu ditu, eta irabazlea izan da 1993ko eta 1997ko Euskal Herriko Bertsolari txapelketetan. Astelehen goizean egin genuen zita, bertso asko eta lo gutxiko asteburu baten ostean; eta grabagailua martxan jarri eta bere kafesnari tragoa ematerako piztu zuen purua.

Bertsolaritzatik bizi den bertsolari bakarra al zara?

Beno, bizitzeko zenbatekin konformatzen zaren da kontua. Aukera bat da. Orain dela zazpi urte-edo utzi nuen Gasteizko Udaletxea, orduko bertso martxa eta udaletxeko lana ez baitziren bateragarriak. Bertsolaritzatik bizi naiz, bai, eta nahiko pozik nago, bertsolaritzak denbora uzten didalako borondatezko zenbait lan eta zenbait kapritxo egin ahal izateko.

Zer dio familiak zure bizimoduari buruz?

Eskerrak etxean bizi naizen. Duela hiru edo lau urte Jon Sarasuak eta biok *Zozoak beleari* idatzi genuenean aipatu nuen familiarekiko hutsune edo zor handia nuela: nire gurasoak nirekin askoz ere gehiago ibili zirela, ni nire umekin ibiltzen ari nintzena baino. Uste dut azken hiru urteetan-edo hori konpentsatzen ari naizela. Orain osasuna kezka-garriagoa zait familiarekin gutxi egotea baino. Familiarena ari naiz asmatzen: ume bat egunero ikastolara eramaten dut, arratsaldetan eta gauetan beraiekin egoten naiz...

BERTSOLARITZA GAUR

Gaur egun Bertsozale Elkarteak Ikerketa Sailaz arduratzen zara. Sail horretan Xenpelar Dokumentazio Zentrua dago. Zein da bere egitekoa?

Bertsozale Elkarteak asmatu egin du Xenpelar Dokumentazio Zentroarekin. Orain dela zazpi urte pentsatu genuen merezi zuela dokumentazioa gordetzeak, erakusteko, ez ezkutatzeko. Elkarteak bere lanaren difusioagatik ETBn kobratzen zuen diruarekin jarri genuen martxan; bestalde, duela hiru edo lau urte akordio bat sinatu genuen Eusko Jaurlaritzarekin eta Gipuzkoako Diputazioarekin, eta horri esker, aurrekontuaren %60-70 ordaintzen digute. Erantzukizuna ere handiagoa da, zerbitzu publiko bihurtzen den neurrian. Zalantzak ditugu gerora zer izan behar duen, dokumentazio zentroa bakarrik edo

dokumentazio eta informazio zentroa, gaur egun kontsulta asko egiten baitira hara.

Arestian jarri duzue abian bertsolarien mailaketa. Zein da helburua?

Elkarrekin kantatu duten bertsolariak beti kobratu dute berdin. Hor badago Uztapideren pasadizo bat, beti erreferentzia-tzat erabiltzen duguna: Uztapide eta gazte bat joan ziren herri batera bertsoara eta bukatu eta kobratzeko garaian Uztapideri diru gehiago eman zioten gazteari baino. Uztapide gaztearen defentsan atera zen, esanez: “Honi gutxiago, zergatik? Nik adina kantatu du eta niri baino gehiago kostatu zaió”. Itxura batean badirudi oso jatorrak garela denok berdin kobratzen dugulako, baina, esaterako, Sebastian Lizasok eta gazte batek berdin kobratzen badute, herri gehienek Lizasori deituko diote.

Sailkapena bertsolari gazteak promozionatzeko bidea izan daiteke.

Pisurik al du bertsolariak gizartean?

Bai, batez ere bertsolarien perfila aldatu egin delako: askoz ere orotarikoagoak gara orain. Bertsolari batzuk, gero eta gehiagok, idatzi egiten dugu, iritzi guneetan parte hartzen dugu... Ez dakit garrantzia badugun, baina presentzia behintzat, bai. Bertsolaritzaren ezaugarri politenetako bat da herriarekiko igurtzi bat izatea eta herriaren parean bizitzea. Horri eutsi behar diogu.

“Bertsolaritza maitatzetik proiektua gorpuztera pasa gara” esan zenuen behin.

Bai. Hasieran kantatzea, errimatzea... gustatzen zaizu. Gero bertsolaritza gehiago sartzen bazara eta Bertsozale Elkartearen parte hartzen baduzu gogoeta egiten duzu: zertarako den bertsolaritza, zein den bere lekua euskal kulturaren, euskal gizartegintzan, euskal herrigintzan... Kezka horiekin gabilta.

“Kontraesan batean bizi gara. Materialki, batzuk salbu, aski ongi; baina espiritualki, egarri”

Bertsolaritzari beste status bat eman nahi al diozue?

Ez, bertsolaritzaren statusa ondo dago dagoen moduan. Jon Sarasua, Xabier Euzkitze eta ni 1981 edo 1982an hasi ginen bertsotan. Amurizak bere iraultza txikia martxan zuen, eta orduz geroztik gure belaunaldiaren borroka izan da bertsolaritza gizarteratzea. 1990eko hamarkadaren hasieran gizarteratu bakarrik ez, modan ere jarri zen. Bertsolaritza gizarteratu dugu beraz, eta gogoeta egin behar dugu: zer eskaini diezaioke bertsolaritzak kulturari eta herrigintzari?

Gogoetari dagokionez, zuk esana da honakoa: "Trostan gabiltzak bertsotan, herriz herri etengabe. Arnasaldia ospeak, eskeak eta geure buruak galarazten digute".

Orain duela hiru urte inguru idatzi nuen hori, eta orduz geroztik gogoeta egiten ari gara, bai norbera, bai Bertsotale Elkarteak. Egia da bertsotan gehiegi nabilela, baina bertsolaritzatik bizitza baditu bere ondorioak. Bertsolari batzuk 1.600 saiotik hurbil egongo gara azken zortzi urteetan, eta ez daukagu denbora askorik zer eta nola egiten ari garen pentsatzeko.

Azken urteotan bertso saioek kritika dezente jaso dituzte. Juan Garziak zera esan zuen: "Enpatxu ideologikoa dago bertsogintzan". "Lehen bertsogintzan bertsolari batzuek bakarrik zuten profeta puntua orokortu egin da". "Bertso saioak mitin liturgikoak bihurtu dira".

Kritikak ongi etorriak dira beti, laguntzen baitu nondik nora gabiltzan pentsarazten. Kritika horiek egiten dituztenek azken urteetan gutxiegi jarraitu dute bertsolaritza, hori esan ahal izateko. Pentsa, asteburu honetan makina bat gai izan ditut: eskuzapia eta malkoa, txapelduna eta irudi aholkularia, Bilboko San Franciscoko emagalduek eta etorkinak, Guggenheim, bertsoen eta trikitixaren arteko nahasketa, idi-demak, baserritarrak...

Egia da bertsolaritzak baduela mitin liturgikoaren ezaugarriak. Normala da, hori da gure lana, manipulazio poetikoa. Manipulazio poetiko hori ahal den politena egin behar duzu. Taulara atera eta mikrofono bat ematen dizuten momentutik horixe liturgia dagoela; egon behar du, gainera.

GIZARTEA ETA ADMINISTRAZIOA

Hauxe idatzi zenuen ez hain aspaldi: "Zalantza sasoian nabilek. Ondo dakik nola utzi huen Euskal Herria harantzakoan: etena, zauritua. Gerran egoteko ongiegi; eta, okerregi, bakerako. Ez dituk zauriak sendatu, zornetu egin zaizkiguk". Egoera aldatu al da?

Bai, dezente, edo asko. Egia da oraindik ere lehenengo erdiarekin ados nagoela, alegia, gerran egoteko ondoegi bizi garelako. Jendea, batez beste, lanik gabe daudenak salbu, ondo bizi da eta esan egin behar da. Beraz, gerran egoteko ondoegi. Bakean bizitzeko, berriz, okerregi, jendeak, ondo bizitzeko gain, badituelako asebetetzen ez dituen helburu sentimentalak eta politikoak. Kontraesan horretan bizi gara. Materialki, batzuk salbu, aski ongi; baina espiritualki, egarri.

Lizarra-Garaziko bidea egokia al da?

Bai, interesgarria behintzat, bai. Blokearen barruko jende askok saiakera interesgarriak egin ditu, bakoitza dezente jartzen ari da beretik. Lizarra-Garaziko Akordioak populazioaren %60 ordezkatzen du eta gainontzeko %40 ere aintzat hartu behar da gizartea egituratzeko orduan. Hala ere, badirudi %40 hori oso galduta dagoela. Elkarren arteko zubiak falta dira, bai batzuen bai besteen aldetik.

Gasteizen funtzionario izan zinen. Liburu batean zera aipatzen duzu: "Funtzionarioiak kafea baino gehiago maite zintudan". Funtzionario sentitzen al zinen?

Funtzionario tontoa nintzen. Funtzionario onak egin behar du postua okupatu eta txar samarra izan; ona bazara, postuz igotzen zaituzte, eta erantzukizun gehiegi dituzu. Azkenean, hala bukatu nuen: erantzukizun gehiegirekin eta lana eta bertsolaritza bateragarri egin ezinik.

Gainera, Kulturaren lan egiten nuen eta kultura, udal gehienetan, ez-funtzionarioen lana da: lan egin behar duzu jaietan, arratsaldetan, gauetan, ikuskizunen ardura duzu... Alde horretatik, ez nintzen bulegoko funtzionarioa. Bulegoan hil egingo nintzateke.

Administrazioaren armiarma sarean harrapatuta sentitu al zinen?

Egia esan, nahiko askea izan nintzen, bai ideologikoki, bai gauzak egiteko orduan. Jose Angel Cuerda zen alkate, eta Cuerdak beti izan du sentsibiltate berezia kulturarekiko; hala ere, gaizki sentitu nintzen prozedura administratiboan: zerbait egitea pentsatu, egin, baina hori egin zuenari ordaintzeko ez dakit zein negoziadotatik pasa behar zen; gero, diru hartzailetzatik, eta han esaten zizuten zerbait gaizki zegoela. Azkenean, ordainketa bi hilabete atzeratzen zen. Administrazioa alua da txikikeria horietan.

Zuri buruz hitz egitean, bai zuk zerorrek, bai beste batzuek, desoreka hitza aipatzen dute. Hala al da?

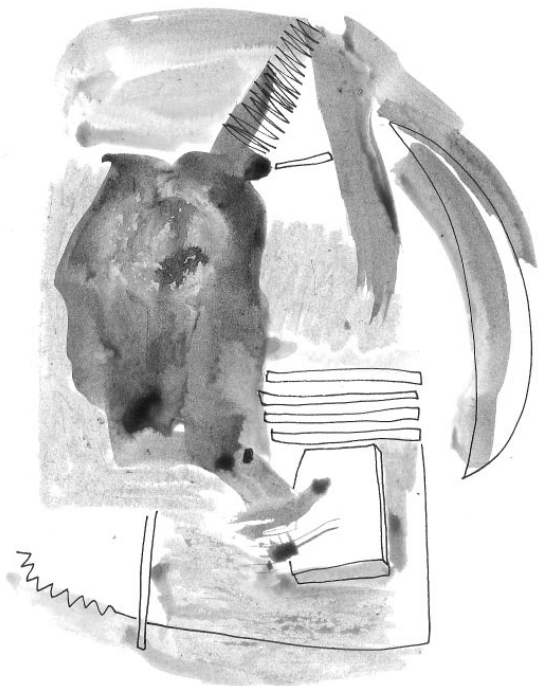
Orekatua naiz desorekan, baina desoreka dut oinarri, sormenaren desoreka batez ere. Orekatua izanez gero, bizimodua aspergarria da. Etxean bizitzaren funtsezko arazo bat hori da, badakidala beti izango dudala zerbait sortzeko, nahiz eta agian gero egin ez.

Jakes Goikoetxea
Kazetaria

"Ez nintzen bulegoko funtzionarioa. Bulegoan hil egingo nintzateke"

Hirugarren leihatila

- Baita zuri ere.
—
— Hemen duzu.
—
— Bai, bigarren leihatilan, ezta?
—
— Ikusten da, bai.
—
— Eskubide osoa duzu.
—
— Eta aberatsa izatea.
—
— Ez dugu bizimodu hau merezi...
—
— Hor nonbaiten izango da.
—
— Ni ordenagailuek urduri jartzen naute.
—
— Noski, hogeita batgarren mendearen...
—
— Oi! Bai, barkatu, oraintxe sinatuko dut!
—
— Egiteko gauza asko neuzkan eta badakizu...
—
— Ederki, mila esker.
—
— Ez, ez, ez da lehendabiziko aldia, ez...
—
— Oroitzen al zara?
—
— Halaxe da, joan den astean argazkia, astelehenean agiria, atzo berriz, zigilua.
—
— Ba, litekeena da.

- — Eskertzen dizut zure arreta.
—
— Egia esateko...
—
— Zer gertatzen da?
—
— Nola?
—
— Dena ongi dago? Ziur baietz?
—
— Etzaitut alferrik eragotzi nahi, baina begiratu ondo okerren bat egin dudan.
—
— Lilurak zer gutxi irauten duen...
—
— Zorionsuagoak izaten saiatu beharko genuke, ez duzu uste? Laburregia da bizitza, ez duzu uste?
—
— Egia esateko lehenxeago edo beranduago esan egin behar nizun: itzuli nahi izan dut.
—
— Ez nion hona etortzeari utzi nahi.
—
— Badakizu nolakoa den bizitza elkarrekin, topo egiten dugu, banandu egiten gara, beharbada bihar norbait aurkituko duzu...
—
— Etzazula hori esan. Eta gainera zer? Udazkenaren edertasunak ez du parerik.
—
— Nahi baduzu...
—
— Zuk nahi baduzu elkartzeko gera gintezke, irtetzen zarenean, edozein egunetan...
—
— Ez daukat beste zereginik. Ez dut bizitzan ezer hobeagorik.
—
— Ez diozu galdetutakoari erantzun.
—
— Azken urteotan...
—
— Ezerrez. Zu begiratzea atsegin dut.
—
— Bestalde euskara praktikatu genezake.
—
— Ez, ez da hori. "Tz" ebakitzerakoan hartu nizun antza.
—
— Eta hotsa oso atsegina da, sehaska-kantarako egokiena.
—
— Ez, ez da hori esan nahi nuena.
—
— Bai? Berrito ikusiko zaitut, orduan?

Jose Luis Padrón
Idazlea

Hiztegiz hiztegi (II)

Hizkuntzako hiztegien berri ematen genuen aldizkariaren aurreko alean eta honetan, han agindu bezala, azken hamar urte hauetan argitaratutako hiztegi terminologikoak eta hiztegi entziklopedikoak izango ditugu mintzagai. Bidenabar, eskura ditugun entziklopediei ere egingo diegu tartea, hiztegi entziklopedikoekin batera, lehen mailako kontsulta-materialak ditugu eta.

HIZTEGI TERMINOLOGIKOAK

Jakintza-eremuren bateko lexikoa edo terminologia biltzen dute hiztegiok. Hala ere, ez dira den-denak helburu berari begira egindakoak. Euskara eremu berrietan erabili beharrari zor zaizkio gehientsuenak, eremu horietarako terminologia proposatu eta normalizatzeari. Banaka batzuek, aldiz, antzinatik datozkigun lanbideetako hitzak jasotzen dituzte: etnolinguistikaren kokatzen dira. Badira, gainera, eremuaren kontzeptu oinarrikoen berri ematera zuzendutako hiztegiak eta are, hiztegi-egituraz baliatuz, eremuari buruzko gogoeta eragitera bideratutako lanak.

Normalizazio-asmoko hiztegiak

Egile gehienek hitzaurrean diotenez, hiztegiok proposamen-hiztegi dira, etorkizunean erabilerak finkatu edo baztertuko dituen proposamenen hiztegiak. Ezinbestean dira behin-behinekoak: oinarri duten euskara batuaren lexiko orokorra egin bidean dago eta proposamenok ere ez dute onarpen-maila berdina erabiltzaileen artean. Zorionez, Euskaltzaindiaren lana aurrera doa astiro bada ere, eta jakintza-eremuetako adituak biltzen dituen normalizazio-batzordeak gero eta gehiago eratzen dira euskarazko terminoak adosteko.

Horrelako hiztegiatar jo behar izaten du kasuan kasuko espezializazio-eremuan euskaraz diharduen teknikariak, langileak, irakasleak, ikasleak... ; baita terminologia hori erabili behar duen kazetariak, itzultzaileak edo administrazioako langileak ere.

Baliabide horiek kontsultatzea gero eta erosoagoa da teknologia berriei esker. Azkena argitaratutako hiztegiek, esaterako, CD-Roma dakarte liburuarekin batera. Eskura dugu, gainera, terminologiako hiztegi-multzorik handiera Interneten kontsultagai duen datu-bankua ere: EUSKALTERM (<http://www.uzei.com>).

EUSKALTERM

UZEIK 1987an sortutako datu-banku terminologikoa da Euskalterm. UZEIK argitaratu dituen hiztegi guztiak kontsulta genitzake bertan. Hiztegi elebidun edo eleaniztunak dira eta, gehienetan, definiziodunak.

Hauk dira azken urte hauetan argitaratutako hiztegiak: *Lan-harremanetako hiztegia (CD-Rom) 1999, Ekonomia eta Finantzak (CD-Rom) 1999, Arrantza 1998, Banaketa eta Kontsumoa 1994 eta 1997, Nekazaritza 1995, Hirigintza 1994, Kirol hiztegiak 1994 : Atletismoa, Futbola, Pilota eta Txirringintza, Informatika 1993, eta Eraikuntza 1990.*

Horien aurrekoak dira, berriz: *Administrazioa/Zirkulazioa, Artea, Biologia (1. Izendegia, 2. Botanika, 3. Ekologia, 4. Zoologia), Ekonomia, Enpresa, Erlijioa, Filosofia, Finantzak, Fisika, Glotodidaktika, Hizkuntzalaritza,*

Kimika, Kirolkidea, Matematika, Medikuntza (1. Liseriketa, 2. Arnas Aparatua, 3. Pediatria), Metereologia, Musika, Politika, Psikologia, Teknologia Mekanikoa, Termino Estatistikoak eta Zuzenbidea.

Hiztegi txikiagoak ere bai: *Aurrezki kutxan, Azokan, Medikuekin eta Udaletxean.*

UZEIK egindako hiztegiez gain, datu-banku honetan kontsulta genitzake normalizazio-asmoarekin egin eta argitaratutako beste zerrenda eta hiztegi batzuk ere, hala nola, Errentaren gaineko zerga-aitorpeneko inprimaketakoa, BEZaren inprimaketakoa, Justizia Saileko inprimaketakoa, Hezkuntzako hiztegia, Europako Itunetako, Barne Errotulazioa, Bide Seinaleak, HAEE/IVAPeko itzultzaileen ekarpenak...

BESTE HIZTEGI BATZUK

Normalizazio-bidean bada beste erakunde eta egileen ekime-
nez egindako hiztegiak ere:

- ♦ *Administrazio Prozeduraren Legea, HAEE, 1999.* Lege-testuarekin batera argitaratu da legean erabilitako terminologia biltzen duen hiztegitxoa ere.
- ♦ *Zirkulazioko hiztegia, HAEE, 1998.* Euskaratik nahiz gaztelaniatik kontsulta daiteke.
- ♦ *Kooperatiba hiztegia, HAEE, 1997.* Euskaratik nahiz gaztelaniatik kontsulta daiteke.
- ♦ *Administrazio mila hitz, HAEE, 1995.* Administrazioaren jardunean oinarritzailea den lexikoa biltzen duen hiztegitxoa.
- ♦ *Bide Seinaleak, HAEE, 1994.* Bideetako seinaleetan datozen mezuak adosteko bildutako batzordearen lana da.
- ♦ *Euskal Herriko Herri Erakundearen Barne Errotulazioa, 1992.* Administrazioko errotulo nagusiak adosteko batzordearen emaitza da.
- ♦ *Europako ituneen hiztegia, HAEE, 1991.* Europako Erkidegoa eratzeke itunetatik ateratako esaldi-bilduma da. Eleanitza da: euskara, gaztelania, frantsesa, alemana, ingelesa, italiara, nederlandera eta daniera lantzen dira.
- ♦ *Erreformatako hiztegia, Nafarroako Gobernua, 1995.* Erreformatik ekarritako terminologia beharrari erantzuteko eginga. Euskarazko eta gaztelaniazko lexikoaz gain, badu atal definizioduna ere.
- ♦ *Hezkuntza Administrazioko Hiztegia, Eusko Jaurlaritza, 1993.* Hezkuntzako erreformatik sortutako terminologia dakarren hiztegia. Gaztelaniazko eta euskarazko lexikoe-tan oinarritua.
- ♦ *ETXEBERRIA, J. L.: Lurralde antolamendu eta hiri-gintzari buruzko hitz-bilduma, Eusko Jaurlaritza, 1995.* Arlo honetan oinarritzailea izandako lege-testu baten hustu-

ketaren emaitza da. Gaztelaniatik kontsulta daiteke eta, euskarazko baliokidearekin batera, hizkuntza bietako testuinguruak dakartza. Badu euskaratik gaztelaniarako lexikoa ere.

- ♦ **SEGURA, J.: Poliziarako hiztegia, 1998.** Gaztelaniatik euskarako hiztegi mardula da. Hiztegiko sarreraren alboan, hitz horien erabilera erakusteko adibide ugari ditu hizkuntza bietan.
- ♦ **Gizarte-laneko hiztegia (CD-Rom), Elhuyar, 1998.** Gipuzkoa, Bizkaia eta Arabako foru-aldundietako gizarte-departamentueko terminologia-beharrari erantzuteko egindakoa. Gaztelaniazko eta euskarazko lexikoa ditu.
- ♦ **Administrazio Sanitarioko Oinarrizko Hiztegia (CD-Rom), Osakidetza eta UZEI, 1999.** Arlo honetako oinarrizko lexikoa jasotzen du gaztelaniaz eta euskaraz.
- ♦ **Osasun Errotulazioa, Osakidetza, 1996.** Osasun-administrazioko errotuloak euskaraz emateko proposamenak dituen hiztegia.
- ♦ **Anatomia hiztegia, Osasungoa Euskalduntzeko Erakundea, 1995.** Eredu honetako gaztelaniazko eta euskarazko lexikoak osatzen du hiztegia.
- ♦ **Ihardunaldi medikoetako hiztegia, Osasungoa Euskalduntzeko Erakundea, 1994.** Minbiziaren, gaixotasun infektzioen, zahartzaroaren eta aurrerapen terapeutikoen inguruko terminologia biltzen du gaztelaniaz eta euskaraz.
- ♦ **FRANCO, J. eta LANBORENA, N.: Gaikako hiztegi elebiduna: zientzia psikosozialak, psikopatologia klinikoa eta kideko zientziak, 1997.** Arlo honetako lexikoa euskaraz emateko proposamena duen hiztegia.
- ♦ **DIAZ LETAMENDI, H. eta ELORZA, I.: Topografiaren oinarrizko kontzeptuak, 1998.** Eredu honetako oinarrizko kontzeptuak definitu eta euskaraz izendatzeko proposamena egiten du. Baditu gaztelaniatik euskararako eta euskaratik gaztelaniarako lexikoak ere.
- ♦ **Tailererako hiztegi teknikoak, Eta Kitto! Euskara Elkarteak, 1998.** Tailerrekoko lexikoa lantzen duen hiztegitxoak, gaztelaniatik euskarara egina. Eranskinean, eta euskaratik gaztelaniara, armagintzako hiztegia Eibarko euskalkian.
- ♦ **SAGARNA, A.: Elekrika eta Elektronika hiztegia, 1989.** Eremuko oinarrizko terminologia gaztelaniatik euskarara eta euskaratik gaztelaniara dakarren hitz-zerrenda.
- ♦ **Hiztegi Teknologikoa, Bizkaiko Industri Injinadoreen Elkargo eta Elkarteak, 1989.** Industri eta Telekomunikazio Ingeniarien Goi Eskola Teknikoan egin diren ikasketetako azken proiektuetan du hiztegi honek bere oinarria. Gaztelaniazko eta euskarazko lexikoa dakartza.
- ♦ **MENDIZABAL, J.; MAIZ, J. eta GONZÁLEZ, Ch.: Menuen hiztegia, 1998.** Jatetxeetako menuen gaztelaniazko bildumari euskarazko ordainak emateaz gain, menu horiek euskaraz adierazteko irizpide eta azalpenak ere ematen ditu hiztegitxo honek.
- ♦ **MIRÓ, J. eta FUENTES, X.: Diccionario de castellano-catalán-euskera-gallego de bioquímica clínica, 1997.** Izenburuari begira, eremu honetako lexikoa lau hizkuntzatan ekarriko duela esan genezake. Esku artean izan ez dugunez, ez dakigu definizioduna ote den.
- ♦ **LEÓN, M.: Diccionario políglota del tren, 1997.** Gaztelania, alemana, katalana, euskara, frantsesa, galegoa eta ingelesa

lantzen ditu. Gaztelaniazko sarreraren albotik beste hizkuntzetako ordainak datoz eta, ondoren, definizioa gaztelaniaz. Aurkibideak baditu, hala ere, beste hizkuntzetatik.

Tradizioko langintzetako hiztegiak

- ♦ **ISAZELAIA, J.: Linua, ehuna, artilea, 1997.** Bilduma berean: Txondorrak, karobiak, elurzuloak; Zura, arotzak eta etxegileak; Errementariak eta perratzaileak.
- ♦ **BARRUTIA, E.: Bermeo eta Mundakako arrantzaleen hiztegia, 1996.**

Antzinatek datozkigun langintzeko lexikoa bildu eta aztertzearen emaitza ditugu lan hauek. Altxor bikaina dakarkigute biek ere, gure aurrekoen bizimodua ezagutarazteaz bat behar berriei aurre egiteko lexikoa jartzen baitigute eskura. Hiztegiko sarrerak euskalkian datoz, definizioak euskara batuan eta gaztelaniaz. Horretaz gain, lekukoekin izandako elkarrizketa zatiak ere transkribatzen dira euskalkian.

Eremuaren oinarrien berri ematen duten hiztegiak

- ♦ **AGUILERA, V.: Arte modernoaren hiztegia. Arte modernoaren joerak, kontzeptuak, ideiak. 1994.** Azken mendeko artearen kritikan eta ikasketan erabiltzen diren kontzeptu nagusien esanahia azaltzen du euskara hutsean.
- ♦ **Animaliak: Altea, ikusteko hiztegia, 1992.** Irudiak dira hiztegiaren oinarri, baina ez zaio falta termino nagusien definizioak eta aurkibiderik. Elebakarra da. Bilduma berean: *Giza gorputza, Eguneroko gauzak, eta Untziak eta Itsasketa.*

Bestelakoak

- ♦ **ALONSO, A. eta ARZOZ, I.: Hau artea bada...: hiztegi kritiko gisako arte modernorako gonbitea, 1997. (I eta II).** Hiztegi-moduan antolatutako saiakera-lana da, askorentzat hain ezezaguna den arte modernoa hurbiltzeko egina. Elebakarra.
- ♦ **HIZTEGIA: Euzkadi'ko Agintaritzaren Egunerokoa (1936ko urritik 1937ko ekainera), HAEE, 1997.** Lehenengo Jaurlaritzaren garaian elebrietan argitaratutako aldizkari ofizialean erabilitako hiztegi eta terminologiaren hustuketa da. Ikerketarako langaia da batik bat.
- ♦ **LABURU, M.: Itsas dokumentu zaharretan erabilitako hitzak jasotzen dituen hiztegi laburra, 1992.** Itsas dokumentu zaharren irakurle eta aztertzaileari laguntzeko helburua du. Dokumentu horiek gaztelaniazkoak zirenez, hiztegiko sarrerak ere hala datoz; sarrera horiei buruzko azalpena ordea, euskarazkoa da. Alor honetako terminologia ugari aurki daiteke euskarazko azalpenetan.

HIZTEGI ENTZIKLOPEDIKOAK eta ENTZIKLOPEDIAK

Gizakiok munduaz dugun ezagutzaren berri ematen digute lan hauek. Bien arteko muga zehaztea askotan erraza ez bada ere, oro har, esan daiteke hiztegi entziklopedikoetan jakingaiak bakarka eta alfabetoaren ordenan antolatuta datozela; entziklo-

pedietan, berriz, jakintza-arloka eta alfabetoaren nahiz gaiaren arabera antolatuta. Orokorrak izaten dira giza ezagutza osorik hartzen badute eta bereziak, gairen batera mugatzen badira.

Teknologia berriek aldaketa izugarria ekarri dute erreferentzia-lan hauek antolatu eta kontsultagai jartzeko moduan ere. Euskarri elektronikoan, informazioaren arteko lotura bereziari esker, aukeran du irakurleak entziklopedian zehar egingo duen ibilbidea. Soinua eta bideoa testu eta irudien osagarri ditugu gainera, multimediako lan entziklopedikoetan.

HIZTEGI ENTZIKLOPEDIKO OROKORRAK

Aurrenekoz ditugu esku artean euskarazko hiztegi entziklopedikoak. Unibertsitatera bitarteko ikaslearen edo kultura-maila ertaineko pertsona helduaren beharretara zuzendutakoak dira hiztegiok. Lexiko orokorra, jakintza-eremuetako oinarritzko terminologia eta izen bereziak hartzen dituzte beren baitan. Hiztegiko sarrerari dagokion artikuluan hiru modutako informazioa dator: hizkuntzako hiztegiak ematen diona, jakintza-eremuren batean dagokiona eta azalpen entziklopedikoa. Horrelakoak dira:

- ♦ **HARLUXET Hiztegi Entziklopedikoa, 1998.** Liburuki bakarrean datorren hiztegi entziklopedikoa, 1993an argitaratutako **ELHUYAR Hiztegi Entziklopedikoa** eguneratzen duena.
- ♦ **LUR Eskolarako Hiztegi Entziklopedikoa, 1996.** Hiztegi entziklopediko handiagotik eskolararako egokitutako lana.
- ♦ **EUSENOR Hiztegi Entziklopedikoa, 1995.** Zortzi liburukik osatzen dute lan osoa.
- ♦ **LUR Hiztegi Entziklopedikoa, 1991-1994.** Hamar liburukik osatzen dute lan osoa.

HIZTEGI ENTZIKLOPEDIKO BEREZIAK

- ♦ **Ingurugiro hiztegi entziklopedikoa, Elhuyar, 1998**
- ♦ **Geologia hiztegi entziklopedikoa, Elhuyar, 1998**

Arloko adituen zalantza terminologikoei erantzutea eta ikasleentzako kontsulta-material baliagarria prestatzea izan dituzte helburu bi lan hauek. Horregatik, hiztegiko sarrerari dagokion artikuluan definizioa, gaztelaniazko, frantsesezko eta ingelesezko baliokideak eta azalpen entziklopedikoa datoz bata bestearen atzetik.

ENTZIKLOPEDIA OROKORRAK

- ♦ **Entzikloklík (CD-Rom), HARLUXET, 1996.** Multimediako entziklopedia, gai orokorrak eta Euskal Herrikoak kontsultatzeko aukera ematen du.
- ♦ **EUSENOR Gazteen Entziklopedia, 1992.** Azalpen entziklopediko sakonean eta irudian oinarrituta daude sarrerak. Hitz interesgarrienak labur-labur definitzen dituen aurkibide bat ere badu azken liburukian.

- ♦ **MEGA txikientzat, Elkar 1994** eta **MEGA gaztetxoentzat, Elkar, 1994.** Haurrentzat egokitutako liburuak dira, eskolan lantzen diren gai guztiak kontsultatzeko aukera ematen duten entziklopediatxoak. Irudiak dituzte oinarri, eta testuak haien lagungarri.

ENTZIKLOPEDIA BEREZIAK

- ♦ **Animaliak (CD-Rom), Elhuyar, 1998**
- ♦ **Euskal Herriko fauna. Ornodun lehorrak (CD-Rom), Elhuyar, 1997**
- ♦ **Euskal Herria, multimedia entziklopedia, (CD-Rom) Elhuyar, 1997**

Testuak eta irudiak soinu eta bideoarekin konbinatuta agertzen zaizkigu gaikako multimediako entziklopedia hauetan. Informazio zehatza eta modu erakargarrian aurkeztua dugu.

- ♦ **LUR Entziklopedia tematikoa, 1997-1999.** Hiztegi entziklopedikoaren lagungarri datorkigu gaikako entziklopedia hau. Bi arlo ditu: Gai unibertsalak eta Euskal Herria.

Gai unibertsalen artekoak dira: **Matematika, Izadi Jakintza, Fisika eta Kimika, Historia** eta **Geografia**. Euskal Herriari buruzkoak, berriz: **Atlas historikoa, Artea, Geografia, Hizkuntza eta Literatura** eta **Historia**.

- ♦ **PLANETA Entziklopedia jakintza arloka, Aurten bai fundazioa, 1996.** Hamabost liburukitan gai hauek kontsulta daitezke: **Biziaren zientziak, Lurraren zientziak, Zientzia zehatzak** eta **esperimentalak, Geografia, Ekonomia eta gestioa, Teknologia, Historia, Artea, Hizkuntza eta pentsamendua, Literatura, Jarduera fisikoa eta Kirola, Musika eta zinea, Gaurko gaiak** eta **Euskal Herria**. Horietaz gain, badu **Ikaslearen gidaliburua** eta **Euskararen multimedia hiztegia** ere (euskarazko hiztegi orokorra.)

- ♦ **Eusko Lurra: Euskal Herriko Geografia, Ostoa, 1994-1998.** Sei liburukitan azalduta datoz Euskal Herriko **paisajeak, erliebea, klima eta ura, landaredia eta fauna, populazioa** eta **landa-industria**.

- ♦ **Euskal Artearen Historia, Kriseilu, 1992.** Hamahiru liburukitan lantzen dira artearen historiako aldi nagusiak: **Historiaurrea, Erromanikoa, Gotikoa, Errenazimentua, Barrokoa, Neoklasikoa** eta **Egungo Aroa**.

- ♦ **Ibaiak eta Haranak, Ostoa, 1994.** Hamar liburukik osatzen dute Euskal Herriko ibai eta haranei buruzko entziklopedia hau. Ez ditugu euskaratuta aurkitu liburuki guztiak (2.etik 5.era bitartekoak baino ez).

- ♦ **ESKOLA-GIDA VOX, 1998.** Entziklopediaren eta testu-liburuaren artean dagoen kontsulta-materiala dugu. Unibertsitatera bitarteko ikasleei laguntzeko sortutakoa da. Hezkuntzako planaren arabera antolatuta daude gaiak; azalpen teorioarekin batera horren inguruko ariketak ere baditu ikasleari laguntzeko. Oraingoaz lau ale kaleratu dira euskaraz: **Euskara/Lengua Castellana, Euskal Literatura/Literatura Castellana, Geografia** eta **Historia**.

Mertxe Olaizola

Itzulpen Zerbitzu Ofizialeko Terminologia arduraduna

Gaurko hizkera modernoaren gidaliburuxka (eta II)

Hizetik hortzera edozeri kultura esaten jardutea gutxi balitz, urrunago ere heldu gara, alajaina! Ezin jendaurrean agertu “gazteengan *biolentziaren azpikulturak* duen eragina” zer den ez badakizu. Batez ere gure gizartean *eztabaida bizi-biziak pizten* direlako aspaldi honetan, auzo hizkuntzan ere hala gertatzen omen delako. Gu edo inor ez, bai horixe! Eta kultura ez bada, politika: *liburu politika, hizkuntz politika, kontratazio politika, itzulpen politika...* Gainera, ez omen dago “beharrezko *dinamikarik* bake negoziazioetara bultzatzeko”!

Lehen sareak uso pasan eta arrantzan baino ez ziren erabiltzen. Gaur *semaforo sarea, estolda sarea, ordenagailu sarea...* Eta “*harreman sarea*”! Ez da, antza, gauza txarra, sarekada onak batuz gero. Politikari eta teknikarien hizkera iluna ala euskardara?

Hona hemen beste esaldi argi-ilun bat: “Ipar Irlandan *bizi den gatazka egoeraren aurrean aterabidea lortzeko pauso berriaren esperantza*”, politikari ezagun batek adierazia.

Ertzainari edo udaltzainari galdetzekotan, ez harritu, gero, “*hurrengo bidartean ezkerretarantzko desbideraketa egin behar duzu*” entzunez gero, senak eta belarriak besterik espero arren. Kasu! Kontrolen batean ertzainak “*mesedez, DNIA erratzuko didazu?*” galdetzen badizu, zer erantzungo zain ez geratu, arren, zer gerta ere! Ez zaitez hasi gauzak zailtzen!

Porrot egin beharrean, kiroletan “*porrotak jasotzen dira*”, jokalariek “*maila handia ematen dute*” edo “*hiru kolpetan partidua salbatzen*”, “*garaipenarekin estreinatu gura dute urtea*”. Eta “*egoera bera gertatu da*” entzun edo irakurritz gero? Egoerarik gerta ote daiteke? Hoba ez! Aurrerantzean, baten bati ea zelan dagoen itauntzerakoan, “*Zein egoeratan zaude?*” edo “*Ze egoera gertatu zaizu?*” esaiozu! Baietz muga guztiak gainditu!

Beti errotarri berari jira-biraka, baina benetan ote da dotoreagoa “*kontsumitzaileen artean onespen handiena lortu duten salgaiak*” dotoreagoa da “*kontsumitzaileek gehien erositako gaiak (gauzak?)*” edo antzeko zer edo zer baino? Eta lehenengo esaldia ontzat hartuko bagenu ere, zergatik esan behar dugu beti *artean*, gazteleraz legez, kontsumitzaileetan edo kontsumitzaileengan atzenda?

Hasieran urazak eta beste barazki gauza batzuk baino ez ziren garatzen. Tira! Gaur *hirigintzako planak ere garatzen dira* eta, ez da ahuntzaren gauerdiko eztula, aldizkari honen aurreko alean, azalean bertan, halako gobernuak funtzionarioen *garaipen intelektuala sustatzen* duela aipatzen zen. Pozgarria da, artaburuak gehiegi ugaritzen ez zaizkien artean.

Orain erabaki partean, *erabakiak hartzen* ditugu. Eta ahala edo ezina adierazteko bide ezinago ederra asmatu: “*Bake akordioek epe luzeko proiektuak bultzatzen hastea ahalbidetu dute*”. Badakizu, hemendik aurrera ederto berba egin nahi izatekotan, mingain oneko pare, honelaxe esan: “*Zer diozu, ez dizutela ahalbidetzen zinemara etortzea?*”. Bigarren aditu batean esal-

diko beste zati bati erreparatuz gero, “*epe luzeko*” bai, baina luzaroko ere hor dago, ezta? Ala dena epeka egin beharrean gaude?

Bestalde, ez letorkiguke bat ere txarto “*kasu*”ren aurkako txertoren bat! Euskal hitza denik ukatzerik ez dago, baina Orotariko Euskal Hiztegiari begiratuta, argi ikusten da ez datorrela guztiz bat gaztelerazko “*caso*” guztiekin. Ez behintzat esaldi hasierako “*kasu horretan*”, “*halako kasuetan*” eta abarrak adierazteko: “*Eskola integratuen kasua aipatu zuen*”.

Eskoletan zer gertatzen ari den, alegia?

Sarritan oztopoak izan badi-tzakegu ere *plangintza aurrera ateratzeko*, atzera ateratzea (sartzea?) nekezago izango dugu inondik inora... ala ez? Baina lasai egon, euskararen etorkizuna segurtaturik omen

dago, “*osasun egoera onean*” ei dago, “*B eta D ereductan matrikulatzen ari diren haurren kopuruaren gorantzko joera*” nabarmendu digute eta. Dirulaguntzak edo subentzioak ez dira areago subentzio hutsak, aurrerantzean “*subentzio lerroak*” izango ditugu. Zelako lerroak, baina, artezak, makurrak ala korapilo hutsak?

“*Aparteko orrian*” edo “*beste orri batean, ondoko orri batean...*”? Hara hor irauntzua! Eta zer diozu zorieko ardatzen gainean? Denak errementari huts bihurtuta gabiltza! Harako Bautista Basterretxe mutiko pijoak gurdi ardatza ostu zuenetik, ardatzak nonahi, inoizko gurdi espainiar itzaltsu haren antzera: “*euskal politikaren ardatza*”, “*bizi-kalitatearen ardatza*”... Gutunetarako agur proposamena: “*Ene bizi-ardatz maitea...*”

Honez gero, asmo berriko jende ikasiak ez du hitz egiten, “*ekarpenak egiten* ditu”, “*baliabideak artikulatzen*”, “*eragine-rako proposamenak mahaigaineratzen*”, “*jarrera irekiak izaten*”, “*prozesuak bizitzen*”, “*aurreikuspenak egiten*”, “*prozesuak islatzen*”, “*formulazio demagogikoak aldarrikatzen*”, “*euskaraz funtzionatzen du*”, “*bozeramaile lana egiten*”... Eta gutako batzuk, artean, horrelako mirariekin konturatzeke!

Aitak alabari: “*Ezin zara ibili beti besteak joka! Jarreraz aldatu behar duzu!*”. Hau da, bestela portatu edo jokatu beharko du umeak, ez? Antza denez, *zentzu berean mintzatu* zen ama.

Mugak jartzen hastea zaila da. Hainbatek esango du hizkuntzak hainbat erregistro izan behar dituela eta “*bilkuretan eza-dostasuna adierazten* hasi naiz” esatea edo “*bilkuretan hasi naiz adierazten ez nagoela ados*” bi erregistro desberdin direla. Baliteke. Baina bi estilo dira ala, bigarrenaz den bezainbatean, beste hizkuntza bateko esapidea kalkatzea? Nolanahi ere den, hizkuntzak komunikatzeko balioko badu, hiztun-idazleek eta entzule-irakurleek adostuko dute zer erabili eta zer ez.

Baina ez etsi, “*gertatzen dena da*” “*aukera historiko baten atarian*” gaudela, “*urrats garrantzitsua emateko*” prest! Nora sartzeko, baina? Erantzuna, *bere garaian*.

Karlos del Olmo
Itzultzailea

Testuaren azaletik, bihotzera

Ariketatxo bat proposatzen dizut jarraian: jolas bat. Demagun, ondoko lerroaldea irakurtzen dugula. Begiratu batean, zuzena eta ulergarria dirudi, “gaurko” estiloan-edo idatzita; baina... azter dezagun sakonago.

HASIERAKO TESTUA

H.A.E.E.-an badira liburu jakin batzuk mailegu kontzeptuan ezin eraman daitezkeenak, liburutegiko Arduradunek interesdunei baimena ematen ez dieten bitartean, horrelakoetan, beti ere, eskabide-orria betetzeari ekin beharko zaiola, eta, gehienez ere, 15 eguneko epean itzuli, epez kanpoko itzulketak mailegu-eskubide ezberdinak galtzea suposatuko duelarik.

Ortografia

- Letra larriak: *liburutegiko **Arduradunek**. Euskaltzaindiaren arabera, karguak letra xehez idatzi behar dira; arrazoari handiagoz, kargu horiek pluralean badatoz (*liburutegiko arduradunek*).
- Siglak: ***H.A.E.E.an**. Sigletan ez da tarteko punturik jarri behar, eta izen berezi gisa deklinatzen dira gehienak, hau da, artikulurik gabe (*HAEE*n).

Hiztegia

- Hitz abstraktuak: *mailegu **kontzeptuan**. Garbi dago zer dagoen horren azpian: *en concepto de préstamo*. Ez ote da nahikoa *maileguan*?
- Kalkoak: *eskubide **ezberdinak** galtzea **suposatuko** du. Euskaraz ez al dugu hori beste era batera esaterik? Besteak beste, honela: *eskubide guztiak galtzea ekarriko du*.
- Nominalizazioak: *epez kanpoko **itzulketa**. Euskaraz ekin-tzak naturalago adierazten dira aditzen bidez: *epez kanpo itzultzea*.

Joskera

- Esaldiak moztu: 41 hitzeko esaldi bakarra dugu jatorrizko testuan; gure azken bertsioan, berriz, hiru esaldi (guztira, 28 hitz).
- Erlatibozko perpausak: **H.A.E.E.an badira liburu jakin batzuk mailegu kontzeptuan ezin eraman daitezkeenak*.

Erlatibozko hori alferrekoa da: *HAEEko liburu batzuk ezin dira maileguan eraman*.

- Mendeko perpausak: **H.A.E.E.an badira .../... ezin eraman daitezkeenak, liburutegiko Arduradunek interesdunei baimena ematen ez dieten bitartean*. Mendeko perpaus asko beste perpaus-mota baten ordezko izaten dira; kasu honetan, besteak beste, baldintza bat: *HAEEko liburu batzuk ezin dira maileguan eraman, liburutegiko arduradunek interesdunei baimena ematen ez badiete*.
- Perifrasiak: **eskabide-orria betetzeari ekin beharko zaiola*. Izena gehi esanahirik gabeko aditzen ordez (*ekin, gauzatu, burutu...*), benetako aditza erabil daiteke: *eskabide-orria bete beharko da*.
- Gerundioak: **beti ere, eskabide-orria betetzeari ekin beharko zaiola*/**epez kanpoko itzulketak mailegu-eskubide ezberdinak galtzea suposatuko duelarik*. Horra hor, esaldiak luza-tzeko modu “erosoa”; baina ez da bide bakarra, segidan ikusiko dugunez.
- Inpersonalitasuna: ahal denetan, ahaleginak egin behar ditugu irakurleengana hurbiltzeko (**interesdunei...*).

Testugintza

Loturak: **eskabide-orria betetzeari ekin beharko zaiola, eta, gehienez ere, 15 eguneko epean itzuli* ϕ . Zer itzuli beharko da: eskabide-orria ala liburuak?

Zuzenketak zuzenketa, hemen duzu, irakurle, testua:

HAEEko liburu jakin batzuk ezin dituzue maileguan eraman, liburutegiko arduradunek baimena ematen ez badizuete. Eramateko, beti ere, eskabide-orria bete behar duzue, eta, gehienez ere, 15 eguneko epean itzuli liburuok; liburu horiek epez kanpo itzultzeak mailegu-eskubide guztiak galtzea ekarriko du.

Testua, oraingo honetan, ondo dago; badu, ordea, zer hobeturik: hasierako ukapen bikoitza, debeku-kutsua...; horretaz gain, zenbait esamolde, oraindik ere, laburtu eta erraztu daitezke. Horrela bada, jarrai dezagun aurrera beldur barik!

AMAIERAKO TESTUA

HAEEko liburu jakin batzuk maileguan eramateko, liburutegiko arduradunen baimena behar da. Eramatekotan, eskabide-orria bete behar duzue, eta, gehienez ere, 15 egunetan itzuli liburuok; bestela, mailegu-eskubide guztiak galduko dituzue-eta.

Joseba Lozano

HAEEko administrazioko hizkeraren arduraduna

Eurokarta

Azken boladan, Frantziako Errepublikak Eurokarta sinatu duela-eta, guztion ahotan ibili da Eurokartak euskararentzat izan dezakeen eragina. Hori horrela izanik, interesgarria iruditu zaigu Eurokartari buruzko datu batzuk ematea eta gai horren inguruan argitaraturiko zenbait gaizki-ulertu argitzea.

1983an Europako Botere Lokal eta Erregionalen Konferentzia Iraunkorra Eurokarta diseinatzen hasi zenetik hona hainbat aldaketa izan dira egitasmoan. Ministroen Batzordeak jarritako oztopoak, batetik; eta *Comité ad hoc de experts sur les langues régionales ou minoritaires en Europe* delakoak sarturiko aldakuntzak, bestetik, estatuek beren gain hartu beharreko konpromisoak ahuldu egin dira nabarmen.

“Eurokartak jasotzen zituen zenbait betebeharrak galdu egin dira, esate baterako, hizkuntza gutxituei ofizialtasun maila bat aitortu beharra”

Proiektuak jasotzen zituen zenbait betebeharrak galdu egin dira, esate baterako, hizkuntza gutxituei ofizialtasun maila bat aitortu beharra; eta gainera, “bermatu” edo “ziurtatu” hitzak agertzen ziren artikuluetan “erraztu” eta “sustatu” hitzak ditugu orain. Bestalde, Eurokarta “aukeraketa askearen” printzipioan oinarritzen da, hau da, bi motatako neurriak biltzen dira: oinarritzko neurri nagusiak, estatuek ezinbestez abian jarri behar dituztenak; eta beste 90-95 neurri zehatz (8-14 artikulua) Hezkuntza, Justizia, Administrazioa eta zerbitzu publikoak, Komunikabideak, Kultura, Arlo Ekonomiko eta Soziala eta mugaz gaindiko harremanak arautzeko, oinarritzko neurri nagusien osagarriak eta aukerakoak, zeinetatik estatuek 35 aukeratu behar dituzten gutxienez.

Beraz, Eurokartak euskararengan izan dezakeen eraginaz hitz egin aurretik, hobe dugu itxarotea Frantziak eta Espainiak berretsi arte, ez baita gauza bera Eurokarta sinatzea (1993an egin zuen Espainiako Estatuak) eta aukerako neurri horiek zein izango diren berrestea. Gogora ditzagun, bestela, Espainiako Kanpo Harremanetarako ministroak 1995ean egindako adierazpenak: “Espainiako Konstituzioak eta autonomia estatutuek Eurokartak baino babes handiagoa ematen dutenez, ez dago zertan Eurokarta berretsi”.

Frantziak, bere aldetik, berriki sinatu du Eurokarta; ez, ordea, modu baketsuan, sinatu aurretik Estatu Kontseiluari eskatu baitzitzaion Eurokartaren Konstituzionaltasunari buruzko iritzia. Hala, Estatu Kontseiluak 1996ko irailaren 26an emandako *Avis 359 461* delakoan, Eurokartako 9 eta 10. artikulua Konstituzioren kontrakoak direla adierazi zuen. Hortaz, Frantziak Eurokarta berretsi ahal izateko, bi artikulua horiek oso-osorik kanpo utzi beharko liriateke, baina hortxe sortzen da arazoa: Eurokartaren arabera, hitzarmena berretsiko bada,

OHARRA: idatzi hau inprimategian zegoela, Frantziako Kontseilu Konstituzionalak Eurokartaren zenbait xedapen Konstituzioren kontrakoak direla adierazi du ekainaren 15eko Erabakiaren bidez. Horren ondorioz Frantziak ezin du Eurokarta berretsi, Konstituzioa aldatu ezean.

artikulu bakoitzeko neurri bat gutxienez onartu behar da; ezin da, beraz, artikulua oso bat alde batera utzi. Nolanahi ere, Estatu Kontseiluaren *Avis* hori ez zen loteslea baizik eta iritzi hutsa; ez da gauza bera gertatzen, ordea, Kontseilu Konstituzionalarekin.

Frantziako Konstituzioren 54. artikulua arabera, Errepublikako lehendakariak, nazioarteko hitzarmen bat berretsi aurretik, Kontseilu Konstituzionalari eska diezaioteko hura ikusi eta hila-beteko epean esateko Konstituzioren aurkako xedapenik duen ala ez. Eta hitzarmen hori Konstituzioren kontra badoa, berresteko baimena eman go da, bakar-bakarrik, Konstituzioa bera berrikusten bada.

Gure kasuan, Errepublikako lehendakariak Kontseilu Konstituzionalaren iritzia eskatuko duela iragarri du, baina Estatu Kontseiluaren iritzia zein izan den jakinda, Batzordeak iritzi berekoa izango dela iruditzen zaigu, eta ondorioz, ezinezkoa izango da Eurokarta berrestea. Irtenbidea, beraz, oso zaila da, Frantziako Konstituzioren 2. artikulua aldatzen ez den bitartean.

Baina neurri zehatzak alde batera utzirik, bi arlotan datza Eurokartaren balio erantsiak, gure ikuspuntutik; alde batetik, hizkuntza erregional edo gutxituak aintzat hartzen ditu Eurokartak, eta derrigorrezko neurri batzuk ezartzen, nahiz eta hizkuntza gutxiengo horien eskubide kolektiboak alde batera uzten dituen –horra hor, Hizkuntza Eskubideen Deklarazio Unibertsalaren garrantzia–; eta, bestetik, erakunde edo neurri sasi-jurisdikzional batzuk aurreikusten ditu.

Nazioarteko erakundeetan jar daitekeen errekurtsorik aipatzen ez badu ere, bada bide bat Eurokarta zenbateraino ezartzen ari den ikuskatzeko. Eurokartak dioenez, estatuek hiru urterik behin txosten bana bidali beharko diote Europako Kontseiluari; bertako aditu batzorde batek aztertuko ditu txostenok, bide batez batzorde horrek erakunde zein talde desberdinen txostenak ere eskatu eta jaso ditzakeelarik.

Bestalde, estatuek batzorde bat sortu beharko dute Eurokartaren jarraipenerako, eta batzorde horretan hizkuntzen defentsan diharduten erakundeek parte hartu beharko dute, beraiek izango baitira hiru urteroko txostenok prestatuko dituztenak. Hauxe da, nire ustez, Eurokartaren alderik garrantzitsuena: tresna sasi-jurisdikzional hori, hizkuntzaren inguruan ari diren erakundeetan oinarriturik.

Xabier Iriondo
HAEEko teknikaria

EUSKALKIEN ERABILERA ADMINISTRAZIOAN

Aurreko zenbakiko eskutitz batean irakurle batek, Kaxildo Alkortak alegia, galdetu zuen ea zein zen Euskaltzaindiaren iritzia euskalkiak administrazioan erabiltzeari buruz. Kontua argitzeko, Miren Azkarate euskaltzainaren laguntza eskatu dugu. Hemen duzue erantzuna.

Administrazioan euskalkiek lekurik ba ote duten galdetu didate, zein iritzi dudan horretaz. Honen antzeko galdera egin zion Hizkuntza Politikako Idazkaritza Nagusiak Euskaltzaindiari orain dela sei bat urte, Administrazioako 1. eta 2. hizkuntza eskakizunetan euskalkiek zein leku izan

zezaketen, alegia. Orduan emandako erantzuna, aldi berean, Euskaltzaindiak 1979ko martxoan eginiko *Euskara Batua, euskalkiak eta tokian tokiko hizkerak* izeneko adierazpenean oinarritu zen (ikus *Euskera* XXIX, 2. aldia, 103-106 orr.). Bide horretatik abiatuko naiz, beraz, orain ere lerro hauek idazteko.

Galdera honi erantzuteko, bi ikuspegi kontuan hartzea, bi maila bereiztea uste dut dela egokiena. Batetik, hizkuntzaren beraren atalak edo osagaiak; bestetik, administrazioan aurki daitezkeen erabilereuak.

Hizkuntzaren barruan fonologia, morfologia, lexikoa eta sintaxia behintzat bereiz ditzakegu, nahiz sintaxia aztertzean nahitaez morfologia-gaiak ere aurkitu. Fonologia, fonetika nahiago baduzue (azken batean hotsak dira eta), hizketari dago lotua; eta, alde honetatik, bakoitzak bere euskalkiko ñabardurak, entonazioa edo azentu-egitura barne, nekez ezkutatu ahal izango ditu. Hortik aurrera, Euskaltzaindiak Ahoskeraz emandako arauak izan beharko genituzke begien aurrean: hiritarrarekin hitz egitean, bakoitzak geure herriko euskararen edo azpieuskalkiaren arabera, egin ohi ditugun kontrakzioak albo batera uztea hobe; zenbat eta egoera formalagoa izan, orduan eta zainduagoa beharko luke hizkerak ere. Ortografiari (idazkerari) dagokionez, ostera, beti gorde beharko lirarteke batasunerako emandako arauak.

Morfologian, aspaldidanik ditugu batuak deklinabidea, aditz laguntzailea edo erakusleak. Administrazioako idatzietan, inguruko hizkuntzetan bezala estandarra erabili nahi bada, forma horiek dira erabili beharrekoak (nahiz erabilereuaz jardutean pitin bat zehaztuko dudan puntu hau).

Lexikoan, hitzetan, argi dago hitzak osorik idatzi behar direla, ahoskatzean egin ditzakegun kontrakzioak saihestuz: ahoz *be* esan arren (*hori be bai*), idatziz *ere* gorde beharko dugu, Mitxelenak Arantzazuko biltzarrerako egindako txostenean adierazi bezala. Hortik aurrera, euskalki guztietako ondareak osatzen du euskal hiztegi batua, txokokeriak, inguru jakin bateko euskaldunek baino ezagutu eta erabiltzen dituzten hi-

“Zenbat eta eremu txikiagorako izan testua, orduan eta aukera gehiago egongo da euskalkiko edo azpieuskalkiko formak erabiltzeko”

tzak, gomendagarriak ez izan arren. *Jausi* eta *erori*, *irten* eta *jalgi*, *jagon* eta *zaindu*, guztiak dira hiztegi batukoak.

Azkenik, sintaxi-egiturei dagokienez, batasunerako ez da gomendio edo araurik eman. Zuzenak badira, egitura guztiak dira berez onartzeoak,

beti ere bakoitzaren eremua kontuan izanik. Autonomia Erki-degoko herritar guztientzat den Eusko Jaurlaritzako testu batean, esaterako, eztabaidagarri izango litzateke *erosten noa* bezalako formek zein leku izan dezaketen, *erostera noa* askoz zabalagoaren ondoan.

Orain arte esanak, baina, bigarren ikuspuntuaren argitan zehaztu beharrekoak dira. Izan ere, administrazioan oso eremu desberdinak aurki daitezke: Autonomia Erkidego osorakoak (Eusko Jaurlaritzako edo Nafarroako Gobernuko testuak), lurralde bakoitzerakoak (Foru Diputazioetakoak) edo herri-mailakoak (udaletakoak) behintzat erraz bereiz daitezke. Zenbat eta eremua zabalagoa izan, orduan eta zorrotzago eutsi beharko genioke estandarrari, nire iritzi; ahalik eta forma hedatuenak aukeratu, elkar ulertzea erraztuz. Baina zenbat eta eremu txikiagorako izan testua, orduan eta aukera gehiago egongo da euskalkiko edo azpieuskalkiko formak erabiltzeko, bai morfologian, zein lexikoan edo sintaxian. Eta lexiko-kontuetan, sistematikoki aukera daitezke, nire ustez, Gipuzkoako, Bizkaiko, Lapurdiko edo Nafarroako formak.

Ahoz ere, zenbat eta eremu mugatuagoa izan administrazio-guneak, orduan eta errazago euskalkia (ia) bere osotasunean erabiltzea.

Azkenik, lanpostuaren mailak ere badu zer ikusia: erantzukizun handiko edo maila garaiko lanpostuek hizkera zainduagoa erabiltzea eskatuko lukete, bai ahoz eta bai idatziz. Maila apalagoetan, ostera, askoz errazago izango da euskalkiaz baliatzea.

Lehen ere aztergai izan duen gai honi jarraipena eman nahirik, Euskaltzaindiaren Jagon sailak, lantalde bat sortzeko asmoa du Administrazioan, Irakaskuntzan zein Hedabideetan, euskalkiek zein leku behar duten aztertzeko.

Miren Azkarate
Euskaltzaina

Bidezkoa al da zerbitzu militarri uko egiteagatik inhabilitazio-zigorrak jasotzea?

Bi edo hiru urte barru Espainiako armada zeharo profesionala izango da. Armada egun ezagutzen dugun moduan, bada, historiara sartuko zaigu. Derrigorrezko zerbitzu militarra bertan behera geratuko da, baina profesionalizazioa etorri arte soldadutzari eta ordezeko zerbitzu sozialari uko egiten dietenek hainbat zigor jasan beharko dute. Jakina denez, Kode Penal Berriak administrazio, entitate edo enpresa publikoetako eta erakunde autonomoetako edozein lanpostu edo kargutan jarduteko ezintasuna dakar, bai eta bekak eta bestelako laguntza publikoak jasotzeko debekua ere. Baina bidezkoa al da gisako zigorrak jasotzea?

Juan Pedro Urizar
Ajangizko alkatea

Soldadutzari uko egiteagatik administrazio-zigorrak jaso behar izatearekin ez nago batere ados. Zigor horien guztien arrazoia armadari uko egitea da; baina nola ez ukatu armadarekin kolaboratzea? Neuri lotsagarria iruditzen

zait, XXI. mendearen atarian, herriaren ordezkari diren zinegotzi eta alkateak gizartearen militarizazioan parte ez hartzeagatik zigortzea. Statusari eusteko, armadaren indarrean oinarritutako gizartea gizaritea ierarkizatua eta elkartasunik gabea bihurtzen da. Armadaren oinarri bat “orden y mando” leloa ezartzea izan da beti, eta gainera, herritarren diruarekin finantziaturik dago, nahiz eta herri hori berori menperatzeko erabili den. Kontraesan bat da gure herriak, aske eta subirano den aldetik, ezagutzen ez duen armada bat babestu eta mantendu behar izatea. Beraz, armadari laguntza bai, baina Euskal Herritik ahalik eta arinen alde egiteko eta berriro inolako laguntzarik ez eskatzeko.

Fermin Vila Mitxelena
EUDIMAKO koordinatzailea

Inhabilitazioaren inguruan hitz egiteko garaian, esan beharra dago zigor politiko bati buruz ari garela; hau da, zerbitzu militarri uko egiteagatik gaur egun euskal gazteriak jasaten duen zigor politikoari buruz. Azken finean, euskal gazteen nahi eta borondatea ez dela errespetatzen adierazten du inhabilitazioak. Bestalde, ezin da ahaztu inhabilitazioaren ondorioak ez dituela gazteriak bakarrik pairatzen, euskal gizariteak berak baizik. Hortxe ditugu, esaterako, hainbat herritako alkate eta zinegotzi inhabilitatu. Eta zergatik? Ba, herri honen nahia hitzetatik ekintzetara eraman dutelako, alegia, armadarekin ez kolaboratzeagatik, eta armadarik gabeko Euskal Herri baten alde konpromiso finkoak hartu izanagatik. Gaur egun, soldadutzaren aurkako borroka irabazi dugula kontuan harturik, azken hondar errepresiboak geratzen dira. Hortaz, hauxe litzateke eztabaida: zer egin horiek Euskal Herritik ezabatzeko. Gure ustez, bada garaia euskal gizariteak lekuko hartzeko eta bide berriak jorratzeko. Une honetan EUDIMAK egin berri duen Herri Akordioaren bitartez, inhabilitazioa gainditzeko moduan gaude, inhabilitazioa habilitazio bilakatzeko moduan.

Teresa Barahona
PSE-EEko legebiltzarkidea

Horrelako galdera bati ezin zaio, besterik gabe, “bai” edo “ez” erantzun, berez konplexua delako. Lehenik eta behin, derrigorrezko zerbitzu militarri buruzko legediari dagokionez, esan beharra dago trantsizio prozesuan gaudela, armada profesionalizatzeraren daraman prozesu batean, hain zuzen ere. Horrek ez du irizpide argiaren eta jokabide homogeneousen alde egiten; horrelako prozesu batek, aldiz, erlajazio jarrerak pizten ditu, eta, askotan, Zuzenbidean beti konpondu errazak ez diren auziak dakartza. Bigarrenez, galdera beste modu batera egin beharko litzateke nire ustez. Nik neuk honela egingo nuke: bidezkoa eta beharrezkoa al da, herri demokratiko batean, herritarren borondatea ordeztzen duten erakundeek onartutako legeak betetzea? Nire erantzuna baiezkoa da. Alde horretatik esan nahi dut legeak auzitan jar daitezkeela, justiziarekiko hurbiltasun handiagoa edo txikiagoa duten kontuan hartuta. Baina lege bat auzitan jartzeko biderik egokiena ez da desobediencia, kritika baizik.

Alvaro Marcos Euskadiko Gazteriaren Kontseiluko kidea

Inolako zalantzarik gabe, kasu honetan ezezko biribila eman behar dugu. Eta horretarako arrazoi bat baino gehiago dago. Alde batetik, kontuan hartu behar dugu legeak herriaren zerbitzurako daudela edo, hobeto esanda, oinarria herri baten gehiengoaren nahian izan behar dutela. Nahia, borondatea, ikuspegia edo sentikortasuna aldatzen diren neurrian, legeak horren arabera egokitzapena egin behar du. Eta soldadutzaren kasuan eztabaida hori gaudituta dago aspaldian, zigorrei eusteko azken arrazoiak estrategikoak edo teknikoak direlako. Hala ere, horretaz gain, badago hemen gure ustez gauza bat askoz ere garrantzitsuagoa: kontzientziaren beraren balioa eta eginkizuna. Izan ere, alternatibarik gabeko eta pentsamendu bakarreko gizarte honetan, non kritika sakonak edo jarrera disidenteak susmagarriak eta arriskutsuak diren, kontzientziaren balioa eta indarra aldarrikatu behar dugu. Esan dezakete ameskeriatan gabiltzala, baina seguruenik gaur egun inoiz baino garrantzitsuagoa da norberak, askatasunean eta erantzukizunean oinarriturik, errealitatea aztertuta eta barneko nahiak eraginda, bere erabakiak hartzea, horiek defenditzea eta, ahal den neurrian, beste batzuekin batera plazaratzea, nahiz eta batzuetan horrek zigorra ekarri.

Rafael Sainz de Rozas

EHUko irakaslea eta abokatu

Ez, ez da bidezkoa, zigorraren gogorra ez baita zigortu nahi duten jokararen neurrikoa. Beste alde batetik, Zuzenbide Penal demokratiko baten bitartez ezin da erreprimitu gizarteak argi eta garbi gaitzesten ez duen portaera bat. Intsumisioa gure gazterien balorerik baliotsuenetan oinarritzen da: bakezaletasunean, elkartasunean, eta gizartea hobetzeko arduraren. Hala ere, errepresioa –azken urteotan epaitegiaren gertatutakoak argi erakusten duenez– ez da batere eraginkorra, eta ezin da ahaztu inhabilitazioaren helburua, errepresioa areagotzearekin batera, gizarte-kritika txikiagotzea dela. 1989an aurreneko epaiketa militarrek herritarren kritika zorrotzak sortarazi zituzten, eta horien ondorioz, auziperatze militarrek geldiarazi behar izan ziren. Kritikei aurre egin ezinda, 1992an erabaki bikoitza hartu zen: batetik, zigorrak gogortzea; eta, bestetik, errepresioa epaile zibilen ardurapean uztea. Baina intsumisioaren kanpainak gizartean lortutako arrakastak antimilitarismoaren hedapena ezezik, intsumisioaren elkartasuna ere ekarri zuen. Horiek horrela izanik, epaile batzuek intsumisioak giltzapean jartzen zituzten bitartean, beste askok, mota guztietako aringarriak eta salbuespenak erabiltzen zituzten espetxeratze hori saihesteko. Errepresioa, soldadutza babestu beharrean, kontrako eragina sortzen ari zen: ez zen sinesgarria, eta gainera, kritika gogorrak sortarazten zituen. Zigor berri hauekin gauza berbera ari da gertatzen: batzuek inhabilitazio izugarri luzeak jasotzen dituzte; eta beste batzuek, ordea, aske irteten dira, epaileak berak eskatzen baitu indultua. Edozein kasutan ere, denok dakigu zigorrik luzeenek ez dutela, gehienez ere, urte bi baino gehiago iraungo, hain zuzen ere, soldadutza kendu arte. Bazen garaia!

Iñaki Oiarzabal PPko legebiltzarkidea

Ez da erraza galdera horri erantzutea. Lehenengo eta behin, eta gogorra dirudien arren, ez dago esaterik bidezkoa den ala ez, ezin baita arinkeriak mintzatu. Intsumisioa izateak gartzelara joatea zekarren denboratik hona hainbat aurrerapauso eman dira. Orain urte batzuk eztabaida bat izan zen gizartean eta alderdi politikoez ere esku hartu genuen horretan. Jakina denez, espetxe-zigorra baztertua erabaki genuen eta administrazio-zigorren alde egin. Horrela esanda oso gogorra ematen du, baina gero ikusi da ez dela horrenbesteko izan. Une hartan, sektore askok pentsatu zuten irtenbide egokia zela, eta, azken batean, soldadutzari edo ordezkari zerbitzu sozialari uko egingen dionak zigorren bat jaso behar du. Eztabaida-prozesu baten ondoren, Partido Popularrak apostu bat egin du. Askoren iritziz, ez da nahikoa, baina egungo armada aldatzera jotzen du argi eta garbi, beste armada moderno, txiki eta profesionalago baten mesedetan. Horrek derrigorrezko zerbitzuaren azkena ekarriko du, eta hori, gutxi gorabehera, 2001 edo 2002. urtean gertatuko da. Bestalde, PPN buru-belarri gabilta kontzientzia eragozpenaren legedia aztertzen, gerora zigor oro bertan behera gera dadin. Beraz, esan dezaket formulak aztertzen ari garela prozesu hori burutzen den unean zigorrak dauzkateni amnistia emateko.

Lutxo Egia
Kazetaria

MALGUTASUNA, MITO ORGANIZAZIO PUBLIKOETAN

Lehendik datorren eta ohi izan dugun administrazio publikoari bi akats larri dauzkala-eta, salaketa egiten zaio. Weber-ek (eta burokraziaren aitatzat dago bera) aspaldi iragarri zituen akatsok: *zurruntasuna* eta *tratu inpersonala* salatu zituen berak. Modu horretan, administrazio publiko-ek agerian utziko lukete, alde batetik, mugitu gabe egoteko joera berezkoa dutela, eta, era berean, administrazioek ez daukatela administrazioaren zerbitzuak jasotzen dituztenen premia eta eskakizunei erantzuteko jarrerarik; eta hori kezkatzekoa da.

Ez gara hemen hasiko salaketa horiek zuzenak diren edo ez eztabaidatzen, ez. Arazo zaharrak gaingidu ahal izateko, hobe da berrikuntza-aren haizeak ekarri administrazioaren lehorrera datozen alternatibei erreparatzea. Malgutasunetik dator aire berria, eta tratu pertsonala du lagun, mendebaldeko administrazio publiko guztietan neurri batean edo bestean moderno bihurtzeko aplikatu diren programarik gehienetan.

Arazoak alderdi asko dauzka, eta guk labur eta erraz ulertzeko moduan ekin nahi diogunez, ikuspegi bi erabili ditugu: bata, deskribapena egiteko; bestea, kritikoa. Horrela, bada, lehenengo puntu moduan eta labur, malgutasuna lortzeko aztigai itxuran aurkeztu zaizkigun proposamenik herrikoienak azalduko ditugu (azken batean erabiltzaileen eskakizunetara makurtzen da eta); ondoren, arrazoiak emango ditugu proposamen horiek nahi diren bezain berri-zaileak ez direla adierazteko.

MALGUTASUNERAKO ERREZETAK

Betiko administrazio publikoaren zurruntasuna, logikarekin ikusita, administrazioa, buru belarri, egituretan eta prozesuetan biltzen delako da. Egiturek erantzukizunak zehaztu eta agintzen dituzte; prozesuek ondasunak eta zerbitzuak sortarazteko arauak ezartzen dituzte; eta biak hala biak, arrazoiz eta zentzuz taiutu daitezke, administrazioaren jardunaren eraginkortasuna bermatzeko. Egiturak eta prozesuak, ordea, ohitura ere bilakatzen dira; eta beren arrazoiz-kotasuna eta eraginkortasuna frogatu ondoren, aldatu ezin diren eta aldatu behar ez diren antolakunde eta lan zirkuitu bihurtzen dira. Ohitura horiek dira, hain zuzen, administrazioaren zurruntasunaren arrazoi nagusia.

Ondorioz, zurruntasuna malgutu nahi bada, han-hemen norbaitzuk organizazioen egituren eta prozesuen *obsesio* deitu duten hori arindu egin behar dugu. Horixe da funtsean Peterrek eta Watermansek egindako proposamena: burokraziako organizazio zurruntetik organizazio malgu *bikainetara* pasatzea. Alderdi ukigarrien kudeaketaz gutxiago arduratuko diren (*hard management*) eta alderdi uki ezinez gehiago jabetuko diren organizazioak sortzea (*soft management*), horra hor egiten diguten iradokizuna.

Ez da zaila izango alderdi ukigarriak egiturak eta prozesuak direla asmatzea, eta uki ezinetan sartzen direla bai giza baliabideak, bai kudeaketako estilo edo tankerak, bai erakundearen eginkizunak, zein antolaketa-erako kultura eta garapen estrategiak ere. Argi eta garbi, alderdi ukigarriak ikusi eta eskuetan har daitezkeenak dira (organigramak eta zirkuituak), eta uki ezinekoak, aldiz, jarrerak, motibazioak, eta organizazioko mentalitateak. Lehenengo multzokoak, nabaria denez, burokraziako jerarkiak dekretuz kudea dit-

zake; besteok aldatzeko, ordea, prestakuntza, kidesuna eta konpromisoa behar dira nahitaez.

Guztiarekin ere, organizazio-aren eraginkortasuna sortarazteko eta kontrolatzeko erabiltzen dira kudeaketako

alderdiak. Alderdi ukigarriek zuzeneko kontrola dakarte, zenbait dinamika eta lan erritmo bermatzen dituztelako. Alderdi uki ezinek dakarten kontrola zeharkakoa da, ez baitira agindu zehatzen arabera egiten lanak, organizazioaren helburuekiko hartutako konpromisoen harira baizik. Erraz somatzekoa da, berriz ere, ukigarrien bidezko kontrolak zurruntasuna sortzen duela, eta uki ezinekoen bidez egindako kontrolak malgutasuna dakarrela: lanak ez dira egiten horrela aurreikusita daudelako, lortu nahi diren emaitzen arabera baizik.

Malgutasunaren izenean, beraz, egitura eta prozesuengana-ko *obsesioa* alde batera utzi, eta ordez *balioekiko* eta *personekiko obsesioaz* joka dezatela eskatu behar zaie administrazioei:

Balioak kontuan hartuta jokatzeko, estu lotu gabeko argibideak eman behar dira jardueretarako, eta araurik gabeko atxikipenak lortu behar dira portaeretan. Horrela, bi jokabide lortu nahi dira. Bata, administrazioen jarduerak egokitztea, bai etorkizunerako ikuspegiak elkarrekin partituz, bai une bakoitzeko aukerak eta abaguneak kontuan hartuz. Eta gehiago programatutako eruedetan falta den malgutasuna era horretako jarduerekin lortuko litzateke. Bestea, etaaldi berekoa da, balioek konpromisoak sortarazi eta organizazioetako jendearen portaerak baldintzatzen dituzte, kontrolik egiteko premiarik gabe. Pertsonak uste osoz dihardute-nean malgutasun gehiago lortzen da behartuta ekiten diote-nean baino.

Pertsonak kontuan hartzen direnean, banaketa bat egiten da hasieratik bezeroak eta enpleguak bereizteko. Bezeroen arduraz kezkatuak diharduten organizazioak malguak izango dira, bezeroen premia aldakorretara etenik gabe egokituko direlako. Malgutasuna, beraz, entzun eta erantzunez lortzen da: erabiltzaileen gurariei eta ulertzeko moduei adi egonda, eta datu horien arabera zerbitzuak aldatuz. Enplegatuak dagokienez –betiko organizazioen kontra, kendu eta ipini egin daitezkeen piezatat hartzen

“Bezeroen arduraz kezkatuak diharduten organizazioak malguak izango dira”

baitutuzte enpleguak (montaje katean edo administrazioko prozesuan egin daitekeen moduan), eta, ondorioz, balio gutxikotzat jotzen baitutuzte-, organizazio bikainek beren aktiborik onenentzat dauzkate giza baliabideak. Ikuspegi horretatik, beraz, enplegatuen kalitatearen menpe dago edozein organizazio, arrakastatsu izan nahi badu. Ondorioz, halako enplegatuei berez daukaten balioa eman behar zaie, erabakiak hartzeko gai izan behar dira eta diren bestean onartu behar dira, baliabiderik baliozkoena diren heinean. Goian adierazitako moduan kudeatzen badira giza baliabideak, lehen aipatu ditugun konpromiso eta atxikipenak sortuko dira, eta, ekimena eta autonomia aukerarik utziz gero, malgutasuna lortzea errazagoa izango da.

“Enplegatuen kalitatearen menpe dago edozein organizazio, arrakastatsu izan nahi badu”

Aurreko guztia agian oso egokia irudituko zaigu. Baina, nola beteko dugu? Nola gauzatu ideia horiek guztiak? Bada, azken urteetako eskarmentua kontuan hartuta, bi dira gutxienez lanerako bide nagusiak: administrazioa zatikatzea eta kontratuz baliatzea.

Administrazio publikoaren zatikatzea areagotu egin da azken urteotan, lantalde autonomoak sortuz, helburuak hobeto ulertzeko, batetik, eta erabiltzaileengana eta enpleguengana hurbiltzeko, bestetik. Hori lortzeko, ugaritu egin dira enpresa publikoak, erakunde autonomoak, agentziak, fundazioak, eta oro har, administrazio publikoaren baitan zereginak eta baliabideak zehazteko bide ematen duten mekanismo guztiak. Aldi berean, baliabide hauek erabiltzen dira administrazioa barrutik gero eta gehiago zatikatzeko: deszentralizazio prozesuak, hobe-kuntza taldeen sorrera, kalitate zirkuluak, zein programen araberako kudeaketa.

Ondo ulertu daitekeen moduan, eta bigarren puntura gatz orain, arestian aipatutako zatikatze hura areagotu egiten da arlo publikoa kontratuekin lotzen bada. Ondasunak eta zerbitzuak agente autonomo eta, are gehiago, independenteekin ematea da kontratuen helburua. Enpresa pribatuak, gobernu kanpoko organizazioak, elkarrekin etabar izan daitezke agente horiek, eta guztiok dauzkaten ezaugarrien artean kontaktu behar dira helburuak argi izatea, ingurua ondo ezagutzea, eta administrazioko zuzenbidearen menpe ez dauden egitura arinak edukitzea.

LUR AZALEAN EZ DAGO EGUZKIAK BEROTZEN EZ DUENIK

Berritzaile eta ia iraultzailetzat aurkezten dizkiguten tresna horiek berrikuntzarik bat ere ez daukatela aditzera emateko, oinarritzko lau ideia plazaratuko ditugu arrazoi gisa; bi, malgutasunarekin lotuta, eta beste biak, malgutasuna gauzatzeko tresnei begira.

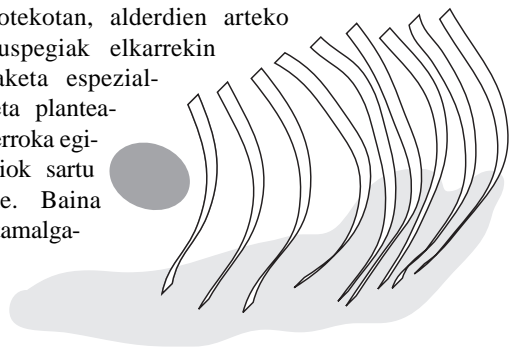
Organizazioek, balioei nagusitasuna ematen badiete, zailtasunak izaten dituzte aldatetara egokitzeko. Balioek, benetan ere, konpromisoak sortzen dituzte pertsonen artean, baina men-

pekotasunak ere bai. Agerikoak izaten dira beren arteko loturak, ia familiakoak bailiran; sarri askotan lider karismatiko eta ordezkazekin ere agertzen dira; eta hartueman gutxi izaten dute organizaziotik kanpo gertatutako beste zernahi dela ere. Menpekotasunak eta itxikeriak malgutasunaren lagun txarrak dirudite.

Pertsonak errespetatzeko obsesioak jota dauden organizazioek, edo erabili egiten dituzte pertsona horiek, edo zailtasunak izaten dituzte jasotako iradokizun eta usteak aldatuta estrategia bihurtzeko. Norbait kontrolatuta edukitzeko, hobe da hari burua jatea administrazioko prozedura bat ezartzea baino; hori argi dago. Gainera, jende guztiaren iritziak entzutea, onenean ere, ariketa zaila izango da, eta txarrena bagoaz, eskarmentu nahasia, dudarik gabe. Lehenengo kasuaren ildotik malgutasuna sor daiteke, baina etikak ez digu halakorik agintzen; bigarrenean, aldiz, portaera horren etika onargarria bada ere, ez da erraza organizazioak malgutasunez diharduenik esatea.

Malgutasuna ez da erantzukizunak zatikatuz lortzen, batera bilduz baizik. Eginkizunak banatzeari, erantzukizunak izendatzeari, arlo bakoitzeko profesionalik onenak kontratatzeari, nahiz eskumenez baliatzeko autonomiari beste izen berri batzuk eman dakizkieke (*agenzializazioa, kalitate zirkulua, nahiz deszentralizazioa*), baina ideia horiek ez dira sortu *burokraziaren ondorengo iraultzan*, Weber-en burokrazia berberetik baizik.

Berritasunik egotekotan, alderdien arteko elkarriketa, ikuspegiak elkarrekin ezkontzea, banaketa espezialduak urritzea, eta planteamenduak zehar lerroka egitea, horiek guztiok sartu beharko lirarteke. Baina jokabide horiek, tamalgarrria bada ere, zerikusi gutxi daukate administrazioa zatikatzearrekin.

Kontratuek ez dute malgutasunik sortzen, zurruntasuna baizik. Kostuak gutxitzeko presio makina gisa erabil daitezke kontratuak, baina pentsa ezina da organizazioetako malgutasuna sustatzeko tresna direnik. Kontratuak, izenpetu ondoren, bete egin behar dira; alferrik da errakuntzaren bat izan dugula pentsatzea, nahiz gure inguruko gorabehera aldakorren eraginez beste edozein egokitzapen egin nahi izatea. Kontratu bat baino ez da: instituzioaren organigraman marraztu den lerro berri bat; lehengo lerroak agintariak beren menpekoekin lotzeko balio bazuen ere, oraingo berriak ezin du inolako egokitzapenik egin baldintzen orrietan jaso gabekoa bada. Malgutasuna, beraz, onenean ere, hemendik honenbeste urtetara kontratuko baldintzak aldatzera mugatzen da. Mugapen hori, noski, ondo kontuan hartzekoa da.

Aipatutako lau ideia horiek ez ditugu erabiliko oraindik frogatu eta arrazoitu ez diren ondorioetara iristeko. Hala ere, bai nahiko genuke, administrazioa moderno bihurtzeko ahaleginean, bai teoriarik eta bai praktikan, batzuetan harroegi aurkeztu izan diren portaerei buruz hausnarketa egiteko balioko balute.

Quim Brugué eta Ricard Gomà
Bartzelonako Unibertsitate Autonomoa

EUSKAL LABERINTOAN BARNA

Inoiz laberinto batean sartu denak badaki zein jolas polita izan daitekeen bide berriak arakatzera irteera aurkitzeko, baina, aldi berean, zein itogarri bihur daitekeen bidean aurrera egin ahala irteerarik ez aurkitzea, eta gainera, konturatzera hasierara itzuli garela, edo konturatzera hasierara itzuli behar dugula ostera ere saiatzeko. Ez al zaizue inoiz horrelakorik gertatu euskarazko administrazio-testuekin ere? Hau da, esaldia bukatzeaz dagoenean, bat-batean, badator beste zerbait ustez behintzat loturarik aurkitzen ez zaiona, eta amaitu arte ulertzen ez dena. Arazo horrentzako formula magikorik ez dagoen arren, badira zenbait konponbide, hainbatek bederen erabiltzen dituztenak. Horietako batzuk kontatzera nator.

Gaztelaniazko administrazio-hizkeran, lokuzio prepositibo ugari (“con arreglo a...” “según lo establecido en...” “sin perjuicio de...”) erabiltzen dira. Lokuzio horiek, izenak berak dioenez, preposizioak daramatzate, eta, sarri, euskarazko ordainetan deklinabide bihurtzen ditugu. Adibidez, “según la Ley ABC...”ren ordain gisa “...XYZ *Legearen arabera*” ematen dugu; edo “*de acuerdo con lo establecido en el Decreto...*”ren ordain gisa “...*Dekretuan ezarritakoaren bat / ren arabera*”.

Aipatzen diren xedapenen idazpurua edo, oro har, sintagma, laburra bada (Merkataritza Jarduerari buruzko Legea, Uraren Legea...), ez dago problemarik. Arazoa hasten da xedapenaren idazpurua edo ondorengo sintagma luzea denean (Herri Administrazioen Araubide Juridikoaren eta Administrazio Prozedura Erkidearen Legea eta horrelakoak). Demagun honelako kasu bat:

“Aquellos aspirantes que hayan sido excluidos de la relación provisional de admitidos dispondrán de un plazo de diez días para subsanar los errores que hubieran cometido en su solicitud, según lo establecido en artículo 567 de la Ley de Régimen Jurídico de las Administraciones Públicas y Procedimiento Administrativo Común.”

Lerroalde horrek ordain posible batzuk ditu, eta horietako bat honakoa:

“Onartutakoen behin-behineko zerrendatik kanpo geratu diren izangaiek hamar eguneko epea izango dute eskabidean egindako akatsak zuzentzeko, Herri Administrazioen Araubide Juridikoaren eta Administrazio Prozedura Erkidearen Legeak ezarritakoaren arabera.”

Testua zuzena da, ez bairik gabe; gramatikala, beraz. Baina zuzentzetik arabera arte, tarte luzea dago, eta informazio asko oroitu behar dugu funtsezkoa den hitzera heldu arte. Hortxe ikusten dut nik arazoa era horretako itzulpenetan (eta denok egin ditugu horrelakoak, jakina). Paralelismo hutsez egindako itzulpenek horixe izaten dute sarri arazo. Gaztelaniaz *según...* agertzen dela-eta, euskaraz *...-ren arabera*; gaztelaniaz *sin perjuicio de...* azaldu zaigula-eta, euskaraz *...-ren kaltetan izan gabe*; eta abar eta abar.

Horrelakoetan, benetan, seinalerik gabeko bidegurutzetatean bezalaxe sentitzen naiz: badakit nora joan nahi dudana, baina ez dakit nora eramango nauen bide batek ala besteak;

hau da, amaieraraino ez dut jakingo non nagoen. Eta hautatutako bidea laburra izan bada, gaitzerdi!; ostera ere atzera egin eta kitto. Baina luzea bada... Kontuan hartu beharrekoa da, bestalde, lokuzio horiek fosilduta-edo daudela gaztelaniaz; ez, ordea, euskaraz. Hortaz, nire ustez, garaiz gabiltza adierazpide horiek modu irakurgarriagoan emateko. Horiek horrela, oraingoan, gaztelaniazko hiru lokuzio prepositibo euskal ordain posibleaz jardungo dut jarraian.

Según, de acuerdo, con arreglo a...

Multzo honetakoak honela eman ditzakegu: *...hala ezartzen baitu ...Legeak* (edo gisa horretako besteren bat; adibidez, *hala agintzen baita ...Legean*). Aurreko adibidea hartuta:

*“...izangaiek hamar eguneko epea izango dute eskabidean egindako akatsak zuzentzeko, **hala ezartzen baitu Herri Administrazioen Araubide Juridikoaren eta Administrazio Prozedura Erkidearen Legeak.**”*

Formula hori erabiltzen badugu, informazioa eskaintzen ari gara hasieratik bertatik, eta hori eskertzekoa izaten da.

Sin perjuicio de

Orain arte, lokuzio honen ordain gisa honelakoak ikusi ditugu: *-ren kaltetan izan gabe*, *-ren kaltetan gabe*, *-ren kalterik gabe*. Baina guzti-guztiek buztan-komplexua dute. Azter dezagun lokuzioaren esanahia: aurretik zerbait agindu, eskatu... egiten da (“deberán superar un curso de especialización”), baina ondoren datorrenak (“sin perjuicio de lo establecido en la disposición transitoria doceava de la Ley de Cuerpos Docentes de la Enseñanza No Universitaria de la Comunidad Autónoma del País Vasco”) mugatu egiten du. Horregatik, hona ordain posible eta ulergarriago bat, hainbesteko atzera-kargarik gabekoa.

*“...espezializazio-ikastaroa gainditu beharko dute; **hori guztia, hala ere, ez da eragozpen izango Euskal Herriko Autonomi Elkarte Unibertsitateko kanpoko Irakas-kuntzako Irakasleen Kidegoei buruzko Legearen aldi baterako hamabigarren xedapena ezartzeko.**”*

Excepto

Hitz hau, berez, ez da lokuzio prepositiboa, baina daukan eraginagatik, multzo honetan sartu dut. Makuluak badu, izan, euskal ordain jatorra: *izan ezik*. Baina horrek, aurrekoek bezalaxe, azalpenaren amaieran joan behar du ezinbestez. Horrelakoetarako, hauxe:

*“Urtean 1.200.000 PTAtik gora irabazten duten zergapekoek errenta-aitorpena egin beharko dute, **non eta ez den gertatzen Foru Aldundiek EAeko Aurrekontuak Finantzatzeko egin beharko dituzten Ekarpinak finkatzeko metodologia onartzen duen Legeak dioena.**”*

Hori da guztia. Oraingo laberintoan hiru seinale baino ez ditut jarri, baina denoi baliagarri gertatuko zaizkigulakoan nago.

Edorta España
HAEEK Itzulpen Zerbitzu Ofizialeko itzultzailea

Euskal Herriko udaletxeetan gehien erabiltzen diren 80 agirien ereduak

Zubimendi, J.R.
HAEE
Vitoria-Gasteiz, 1999
237 or.

Udaletan erabiltzen diren hainbat agiriren euskarazko ereduak eskaintzen dizkigu egileak lan bikain honetan. Ereduok egiteko, udal askotako agiriak bildu, sailkatu, aukeratu eta landu ditu Joxe Ramon Zubimendik, beti ere, euskara jator eta ederrean. Egileak berak azpimarratzen duenez, proposatutako agiriak ez dira idazki itxi eta aldaezinak; alderantziz, bakoitzak bere beharretara egokitu beharko ditu, oroz gainetik hizkuntzaren kalitatea kontuan izanik.

Udaletan gehien erabiltzen diren agiri hauek arloka sailkatu ditu Joxe Ramonek: idazkaritza, kiroldegia, liburutegia, artxiboa, gizartekintza, hirigintza, herri-ogasuna, udaltzaintza, eta udaletxe-barrukoak. Laguntza ederra, euskaraz lan egin nahi duten udalentzat.

Administrazio Sanitarioko oinarrizko hiztegia

Eusko Jaurlaritza. Osasun Saila; Osakidetza; UZEI
Donostia, 1999
200 or.

Terminologi hiztegi hau hutsune handi bat betetzera dator osasun arloan, eta berari esker, urrats sendoa emango du Osakidetzak euskararen normalizaziorako bidean. Hiztegi honetan, osasunaren esparruko terminorik erabilienak ez ezik administrazio sanitarioari lotutako laburdurak eta siglak ere aurkituko ditugu eranskinetan sailkatuturik. Azkenik, liburuak CD-rom bat dakar berarekin, eta bertan, oinarrizko hiztegiak gain, gaixotasunen eta osasun-arazoaren nazioarteko sailkapen estatistikoa (GNS-10) ere eskaintzen zaigu.

Administración de Entidades Públicas

De Val Pardo, I.
Instituto de Estudios Económicos
Madrid, 1999
278 or.

Liburuak bi zati nagusi ditu: lehenengoan, arlo publikoaren eragina, esparrua, garapena eta gaur egungo joerak aztertzen dira nagusiki; bigarreanean, erakunde publikoak administratzeko aldiak jorratzen dira (planifikazioa, antolaketa, zuzenketa eta kontrola), eta bereziki, hainbat zerbitzu publiko kontuan izanik: osasuna, hezkuntza, toki administrazioa... Egilea administrazio publikoaren alde agertzen zaigu liburuan, baina ez die inolako beldurrik administrazioa hobetzeko egin beharreko aldaketei, bere ustez, ezinbestekoak baitira lehiakortasunari eusteko.

Los derechos de los ciudadanos ante las administraciones públicas

Chaves, J. R.
Trea
Gijón, 1999
222 or.

Izenburuak berak argitzen dizkigu nahiko liburuaren nondik norakoak; izan ere, liburuan 30/1992 Legea -4/1999ko aldaketak barne- sakon aztertzen da, baina oraingo honetan, herritarren ikuspegitik. Herritarren eskubideen haritik administrazio prozeduraren zirrikitu guztiak miatzen ditu egileak, hala nola: dokumentazioaren aurkezpena, epeak, erregistroak, jakinarazpenak, errekursoak, administrazioaren isiltasuna eta abar. Herritarrentzako liburua da, beraz, eta alde horretatik, hizkuntza bera hartu du tresna, eta edozeinek ulertzeko moduko hizkera eta azalpenak erabili ditu egileak.

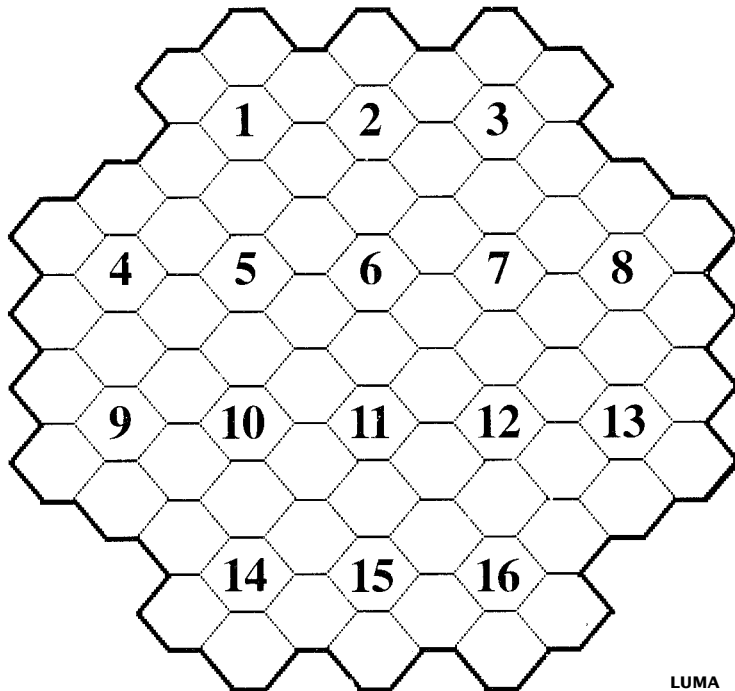
Navarra, Gipuzkoa y el Euskera. Siglo XVIII

Jimeno, J. M.
Pamiela
Iruñea, 1999
253 or.

XVIII. mendea oso garrantzitsua izan zen euskararen egoeran, mende horretan bertan inperioen batasuna lortzeko bidean indartu eta gogortu egin baitziren Espainian zein Europan hizkuntz batasuna bultzatzeko ekintzak. Eranskinetako dokumentuez gainera, bi zati nagusi bereizten dira liburuan: lehendabizi, euskararen egoera 1760. urtera arte; eta gero, handik aurrerakoa. Garai hartan, gaztelera hizkuntz nagusitzat ezarri nahi zutelaketa, istiluak eta borrokak sortu ziren gizartearen zenbait alorretan, eta hori da liburuaren gai nagusia. Gipuzkoa eta Nafarroa elizbarruti berekoak izan ziren, eta horixe izan da arrazoi nagusienetakoa bi lurralde horiek bereziki aztertzeko.

A b a r a s k a

Erantzun guztiak sei letrakoak dira eta zenbakiengatik kokatu behar dira. Erantzun bakoitzaren lehen letra zenbakiaren gainean doa beti. Gogoan hartu hitzak ordu orratzen arabera bideratu egin behar direla.

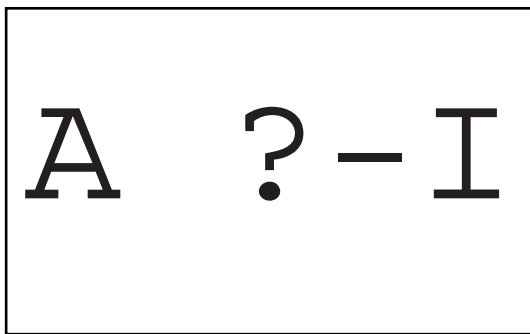
LUMA

1. Itsas ugaztunak. 2. Ahula. 3. Kubako musika-tresna.
4. Astoaren eta zaldiaren arteko hibridoa. 5. Seigarren hila.
6. Berebilak. 7. Hondatu. 8. Karrikak. 9. Musika-aria.
10. Iharroste, astintze. 11. Bi hitz, guztia kontuan harturik.
12. Barnakor. 13. Euri hotza. 14. Lapurdiko hiriburua.
15. Haitza. 16. Eliza ttikia.

Euskararen inguruko zenbait telefono

- AEK: 94/424 17 10
- Argia: 943/37 15 45
- EIZIE: 943/27 71 11
- Euskal Herrian Euskaraz: 943/ 27 82 69
- Euskal Irrati Telebista (EITB): 94/ 603 10 00
- Euskal Kulturaren Erakundea: 07-335-59 93 25 25
- Euskaldunon Egunkaria: 943/30 02 22
- Euskaltzaindia: 94/415 81 55
- HABE: 943/41 26 00
- Helduen Euskalduntzerako Euskaltegia (HEI): 948/17 76 70-54
- Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundea (IVAP): 945/01 71 00
- Hizkuntza Politikarako Sailordea: 945/01 81 10
- Ikas eta Ari (IKA): 945/28 89 22-44
- IRALE: 945/27 44 00
- Itzulpen Zerbitzu Ofiziala (IZO): 945/18 76 56. FAX: 945/01 76 03
- Kultura Saila: 945/01 94 64
- Nafarroako Hizkuntz Politikarako Zuzendaritza Nagusia: 948/10 71 83
- Udal Euskaltegiak: 94/440 62 17 943/80 52 54
- UZEI: 943/47 33 77

H i e r o g l i f i k o a

LUMA

Gipuzkoako herria

S o l u z i o a k

A b a r a s k a

1. Baleak. 2. Makala. 3. Marka.
4. Mandoa. 5. Ekaina. 6. Autoak
7. Akastu. 8. Kalea. 9. Doimua
10. Irabio. 11. Oro-har. 12. Sankor.
13. Elurra. 14. Balona. 15. Hartia.
16. Kapera.

H i e r o g l i f i k o a

ERANTZUNA: ATADUN.
(A Itan-1)

EREMU URRIKO HIZKUNTZEI BURUZKO VII. NAZIOARTEKO BILTZARRA

Hizkuntza Biziberritzeko Saioak

- Noiz:** 1999ko abenduaren 1etik 3ra.
Non: Bilbaon, Euskalduna Jauregian.
Gaia: Biltzarra bi arlo hauen inguruan egituratuko da:

Hizkuntza Biziberritzeko Saioetarako Eredu Teorikoak
Joshua Fishman, Yeshivako Unibertsitatea

Hizkuntza Biziberritzeko Saioak Nazioartean
Lluis Jou, Kataluniako Generalitatea
Colin Williams, Cardiffeko Unibertsitatea
Xabier Aizpurua, Eusko Jaurlaritza
Jean-Claude Corbeil, Quebecoko Gobernua

Lan-hizkuntzak: euskara, gaztelania, frantsesa eta ingelesa
(aldibereko interpretazioa).

Informazio gehiago nahi izanez gero:

EUSKO JAURLARITZA **Hizkuntza Politikarako Sailordetza**

Wellingtongo Dukea, 2
01010 VITORIA-GASTEIZ
Tel.: + 34 945 018110
Fax: + 34 945 019535 / 018082
e-mail: hizkpol@ej-gv.es

— BERRIA —

IVAP
HERRI ARDURALARITZAREN
EUSKAL ERAKUNDEA

ADMINISTRAZIOA
EUSKARAZ

ADMINISTRAZIOA
EUSKARAZ

Joxe Ramon Zubimendi Udal-agiriak

IVAP
HERRI ARDURALARITZAREN
EUSKAL ERAKUNDEA

Udal - agiriak

Euskal Herriko udaletxeetan
gehien erabiltzen diren
80 agirien ereduak

Joxe Ramon Zubimendi

Argi eta garbi idatzita adierazi behar dira
legeak, aginduak eta gainerako agiri guztiak:
arau horiek bete behar dituen herritarrak
erraz, zuzen eta egoki ulertzeko moduan.

Liburua salgai, hemen:

IVAP
HERRI ARDURALARITZAREN
EUSKAL ERAKUNDEA

**Unibertsitateko etorbidea z/g
20560 Oñati (Gipuzkoa)
Tf.: 943 78 20 00
Fax: 943 78 31 77
ivap0001@sarenet.es**